

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Motivační faktory osob vedoucí ke squattingu

Hana Koutková, DiS.

Katedra Sociální práce
Vedoucí práce: doc. PhDr. David Urban, Ph.D.
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s Motivační faktory osob vedoucí ke squattingu napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 1. 12. 2017

.....

Hana Koutková

KOUTKOVÁ, Hana. *Motivační faktory osob vedoucí ke squattingu*. Praha: Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Evangelická teologická fakulta, 2017. Str. 70.

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na představení pojmu squatting a motivaci k jeho uskutečňování. Cílem této práce je identifikovat a popsat motivy vedoucí osoby ke squattingu. První kapitola se zabývá představením squattingu v širších souvislostech. Je zde předkládána historie squattingu v České republice, dále pak právní a ideologické souvislosti. Důležitou součástí této kapitoly jsou pak důvody pro squatting. Druhá kapitola se věnuje motivaci, vymezuje motivační proces a motivy. Ve třetí kapitole je podrobně popsána realizace výzkumného šetření, následuje výčet a popis zjištěných motivů. Dále je uvedena diskuze, kde jsou srovnávány výsledky výzkumného šetření s poznatky z literatury. Práci doplňují doslovné přepisy rozhovorů s respondenty.

Klíčová slova

Squatting, squat, squatter, motivace, motiv, důvody, potřeba

Summary

The bachelor thesis is focused on the introduction of the concept of squatting and the motivation for its realization. The aim of this work is to identify and describe the motives of the person leading to squatting. The first chapter tries to present squatting in a broader context. There is presented the history of squatting in the Czech Republic, as well as the legal and ideological context. An important part of this chapter is the description of the reasons for squatting. The second chapter helps us understand motivation, defines the motivation process and motives. The third chapter describes in detail the implementation of the research survey, followed by the list and description of the motifs found. Next, there is a discussion where the results of the research with the knowledge from the literature are compared. The thesis is complemented by literal transcripts of interviews with respondents.

Keywords

Squatting, squat, squatter, motivation, motive, reasons, need

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala zejména vedoucímu práce panu Davidu Urbanovi, za trpělivé vedení, za jeho vstřícnost, podporu a podnětné připomínky k mé bakalářské práci.

Obsah

Úvod	7
1 Pojem squatting	9
1.1 Překlad slova squatting	9
1.2 Vymezení pojmu squatting v literatuře	10
1.3 Historie squattingu	13
1.3.1 Historie squattingu v České republice	13
1.4 Právní aspekty spojené se squattingem	16
1.5 Ideologické pozadí squattingu	19
1.6 Důvody ke squattingu	20
1.6.1 Squatting založený na nedostatku	21
1.6.2 Alternativní strategie bydlení	22
1.6.3 Podnikatelský squatting	23
1.6.4 Konzervativní squatting	25
1.6.5 Politický squatting	25
2 Motivace	27
2.1 Motivační proces	28
2.2 Motiv	28
2.3 Zdroje motivace	29
3 Rozhovory	32
3.1 Postup při výzkumném šetření	32
3.2 Výsledky výzkumného šetření	34
3.3 Diskuse	45
Závěr	48
Seznam použité literatury	49
Seznam příloh	55
Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru s Kristýnou	56
Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s Terezou	58

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s Milanem	60
Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s Dušanem.....	63
Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s Tomášem	65
Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s Jířím.....	68

Úvod

V současnosti se o squattingu v České republice mluví hlavně v souvislosti s pražským squatem v bývalé plicní klinice na Žižkově. O tomto squatu je hodně slyšet, neboť kolektiv lidí, který zde působí, je velmi aktivní, co se týče pořádání společenských akcí pro veřejnost, jazykových kurzů, ale i humanitární pomoci pro migranty. Obyvatelé tohoto squatu také veřejně prezentují své politické názory. To přitahuje zájem médií.

Ze svého osobního i pracovního života však vím, že squat může mít různé podoby. Nemusí se vždy jednat o takto čínorodou skupinu lidí, která ve squatu bydlí. Proč se tedy lidé rozhodnou bydlet ve squatu? Jaké cesty je k tomu vedou? A jakým způsobem se ke squatování dostanou? Tyto otázky jsem si začala pokládat, když jsem stále častěji začala potkávat lidi, kteří o sobě mluvili jako o squatterech. Vnímala jsem, že každý hledá ve squatu něco jiného. Rozhodla jsem se tuto motivaci zmapovat v této bakalářské práci. Cílem této práce je tedy identifikovat a popsat motivy vedoucí osoby ke squattingu. Mým záměrem však není motivy zobecňovat, neboť je mi jasné, že je každý bude mít pro bydlení ve squatu různé.

V teoretické části se zaměřím na samotný pojem squatting a vysvětlím, co je jím myšleno. Literatura zabývající se tímto tématem definuje squatting mnohdy rozdílně, proto tato vymezení budu srovnávat a zjišťovat, co mají společná. Stručně představím veřejnosti známější, ale i ty neznámé squaty, které na našem území v minulosti fungovaly. Squatting se svou povahou dotýká právní oblasti, proto se dále zaměřím na zákony, které jsou při něm porušovány, a vysvětlím, jakým způsobem. Následovat bude seznámení s ideologií, se kterou se obyvatelé squatu mnohdy identifikují. Důležitou součástí této kapitoly pak budou důvody ke squattingu, jak je uvádí literatura, především pak publikace *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles*.

Další kapitola se bude zaměřovat na motivaci, její zdroje a motivační proces. V závěru kapitoly se budu věnovat samotným motivům.

Poté již přejdu na rozhovory se squatterry. V této části nejprve popíšu, jakým způsobem rozhovory probíhaly, kdo byli respondenti a jak jsem postupovala při vyhodnocování sesbíraných dat. Následovat bude popis motivů ke squattingu, které jsem se v rozhovorech dozvěděla. V diskuzi se pokusím porovnat výsledky výzkumného šetření s teoretickými poznatky z literatury.

1 Pojem squatting

V této kapitole se budu snažit vyjasnit, co je to squatting. Jelikož žádná oficiální definice neexistuje, budu porovnávat dostupná vymezení a zjišťovat, jaké charakteristiky mají společné. Nejprve však považuji za důležité věnovat se samotnému slovu squatting a stanovit, v jaké formě ho ve své práci budu užívat.

Kapitola bude dále pokračovat uvedením squatů, které vznikaly na našem území. Squatting je v našem státě protiprávním jednáním, což uvádím v další podkapitole, a dále v ní rozepisují zákony, které jsou squattingem porušovány. Také se budu věnovat ideologickým východiskům. Nakonec se pokusím popsat důvody ke squattingu, jak je uvádí dostupná literatura.

1.1 Překlad slova squatting

Termín squatting je v České republice jedním z neologizmů. Za neologismus jsou považována „*nová pojmenování, nová slova, nové jednoslovné i víceslovné výrazy, slova s novými významy*“¹, která vznikají například skládáním více slov, odvozováním od jiných slov, či přejímáním slov z cizích jazyků.²

Poslední způsob vzniku neologizmu se týká i slova squatting, které je převzaté z angličtiny. Anglické slovo squat lze použít buď jako sloveso, které se překládá jako „*ohýbat kolena a spouštět tělo tak, že jste blízko patek nebo sedíte na patách*“³ či „*dřepnout si, sedět na bobku*“⁴, nebo přídavné jméno,

¹ MARTINCOVÁ, Nová slova, 13

² Srov. MARTINCOVÁ, Nová slova, 13

³ MERRIAM-WEBSTER, Squat, URL: <http://learnersdictionary.com/definition/squat>

⁴ ABDALLAOVÁ, Anglicko-český, 960

keré je možno přeložit jako „*nízky, přičaplý, podsaditý*“.⁵ Squat lze však překládat i jako podstatné jméno a to jako „*bydlet v budově nebo na pozemku bez svolení majitele a bez placení, prázdná budova, v níž žijí squatterři*“⁶, „*neoprávněně obývat, bydlet na černo*“⁷.

Slovo squat bylo do Slovníku neologizmů zařazeno v první polovině 90. let. Je zde vykládáno jako „*opuštěná budova, ve které neoprávněně bydlí skupina lidí*“⁸. Slovník dále uvádí i další slova, spojená se squattingem, a jejich významy. Je zde mimo jiné termín squatter, což je obyvatel squatu či termín squatovat, což znamená „*bydlet, žít ve squatu*“.⁹ Druhé vydání Slovníku neologizmů přináší k těmto pojmům ještě výrazy squatterství a konečně squatting, které jsou zde vysvětleny jako „*neoprávněné obývání opuštěných budov, bytů skupinou lidí (squattery)*“.¹⁰

V české literatuře se lze setkat s různě uváděnými formami slova squat a jeho odvozenin. Nejčastěji se různí v množství používaných „t“. Dále budu uvádět slovo squat a jeho odvozeniny ve stejných tvarech, jako jsou uvedené a vysvětlené právě ve Slovnících neologizmů 1, 2, přímou citaci pak nechám v jejím původním znění.

1.2 Vymezení pojmu squatting v literatuře

Růžička mluví o squattingu jako o sociálním jevu, který vychází z rozličných motivací a následuje různé cíle.¹¹ Toto tvrzení koresponduje s tím, jak squatting vnímá Bártová a kol. ve své Závěrečné zprávě z projektu

⁵ ABDALLAOVÁ, Anglicko-český, 960

⁶ MERRIAM-WEBSTER, Squat, URL: <http://learnersdictionary.com/definition/squat>

⁷ ABDALLAOVÁ, Anglicko-český, 960

⁸ MARTINCOVÁ, Nová slova, 281

⁹ MARTINCOVÁ, Nová slova, 282

¹⁰ MARTINCOVÁ, Nová slova 2, 428

¹¹ Srov. RŮŽIČKA, Squaty, 19

Squatting a pražská municipalita. Zde je uvedeno, že se squatting vyskytuje v mnoha podobách. Společným rysem všech těchto podob je podle nich „vymezování se vůči univerzalitě vlastnického práva“.¹² Squatting nemá pouze politický charakter, nýbrž zasahuje do všech sfér života. „Lze tak hovořit o sociální obraně práva na domov v prostředí neutěšené bytové situace či o boji za svébytnou kulturu v prostředí unifikované masové zábavy.“¹³ O sociální obraně hovoříme, když jedinci obsazením prázdného domu uspokojují svou základní potřebu.¹⁴

Rozličné důvody pro squatterství uznává i zahraniční literatura. Zmiňuje i absenci souhlasu vlastníka. Mayer definuje squatting jako „bydlení nebo užívání obydlí bez souhlasu vlastníka, ke kterému může dojít z mnoha důvodů a za různých okolností“.¹⁵

Squatting je také chápán jako „uvědomělá okupace cizí nemovitosti, ať už divoká, či promyšlená (squat jako projekt), individuální anebo skupinová“.¹⁶ O squattingu však nelze hovořit v souvislosti s ekonomicky motivovanou masovou migrací chudých obyvatel na volné pozemky za situace entropie nebo deficitu práva, jako se to děje například v Turecku, Latinské Americe či Jihoafrické republice.¹⁷

„Jako squat obvykle slouží opuštěná, více či méně zdevastovaná budova, kterou bezdomovci neoprávněně obsadí a začnou ji užívat.“ Jde o provizorní prostor k bydlení, často však dlouhodobějšího charakteru.¹⁸ Do objektu se může nastěhovat jedna osoba, zpravidla však dům obsadí skupina lidí. Squatem

¹² BÁRTOVÁ, Squatting, URL: <http://squatexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

¹³ BÁRTOVÁ, Squatting, URL: <http://squatexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

¹⁴ Srov. BÁRTOVÁ, Squatting, URL: <http://squatexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

¹⁵ SQUATTING EUROPE COLLECTIVE, *Squatting in Europe*, 9

¹⁶ VISINGER, Úvahy, 584

¹⁷ Srov. VISINGER, Úvahy, 585

¹⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, *Bezdomovectví*, 91

může být jak opuštěný byt, venkovský statek, ale i opuštěná průmyslová hala.¹⁹ V jedné místnosti obvykle bydlí více lidí, takže člověk nemá soukromí, často zde chybí tekoucí voda, elektřina, topení. I přesto jde svým způsobem o stabilní místo. „Člověk někam patří a může se tam vrátet.“²⁰

Část squatterů ve svém manifestu *Obsad' a žij!* však zdůrazňuje, že obsazováním prázdných domů si neřeší svou „tíživou sociální situaci, ale jde jim i o určitou společensko-politickou aktivitu“.²¹ Uvádí, že „squattling je produktem společenského systému, který se opírá o vykořisťování člověka i přírody a veškeré hodnoty podřizuje významu peněz“.²² Squattling je z jejich pohledu reakcí na tíživou existenční situaci, kdy mladí lidé nemají dostatek finančních prostředků na vytvoření vlastního domova. Squatteři tedy „bojují za svoji důstojnost a naplňující nezadatelné právo na osobní domov“.²³

Užívání opuštěných objektů bez souhlasu majitele může mít dvě podoby – „invazivní (obsazení) a perzistentní (setrvání po vypršení právního titulu užívání)“.²⁴

Jednotnou definici pojmu squattling v odborné literatuře nenajdeme. Můžeme se setkat s několika názorovými proudy, kdy některé prameny uvádí, že za squattling lze považovat pouze obsazení opuštěných či neobývaných objektů za účelem určité kulturní, sociální či politické angažovanosti. Jiné zdroje nazývají squatterstvím i obývání prázdných domů v souvislosti s uspokojením základních životních potřeb. Squatovat lze jak v neobývaném bytě, tak domě, ale i dalších prostorech. Společnými znaky všech těchto

¹⁹ Srov. VISINGER, Úvahy, 585

²⁰ VÁGNEROVÁ, Bezdomovectví, 91

²¹ OBSAĎ A ŽIJ, 4

²² OBSAĎ A ŽIJ, 33-34

²³ OBSAĎ A ŽIJ, 36

²⁴ DUFKOVA, UHL, ZLÁMAL, Policie, 34

vymezení je obývání opuštěného objektu bez souhlasu jeho majitele. Z této charakteristiky budu dále ve své práci vycházet.

1.3 Historie squattingu

První zmínky o squattingu, jak je definován v předchozí kapitole, přicházejí z Londýna, kde na konci šedesátých let dvacátého století hnutí Family Squatting Movement. Hnutí reagovalo na bytovou krizi a jeho cílem bylo umístit rodiny bez domova do opuštěných, nevyužitých budov.²⁵

K většímu rozmachu squattingu pak došlo v souvislosti s hnutím hippies v šedesátých letech. V sedmdesátých letech squatting začínal dostávat politický náboj. V té době se o obsazování prázdných budov začalo zajímat stále více anarchistů a poté i stoupenců tzv. anarchoautonomního hnutí.²⁶

1.3.1 Historie squattingu v České republice

Jak jsem již uvedla, slovo squatting začalo být v České republice více používáno v devadesátých letech, po sametové revoluci, a to především v souvislosti s obsazením Domu u Divého muže v Praze na Malé Straně.²⁷ Tento dům pronajímalo tehdejší Federální ministerstvo vnitra až do konce listopadu 1990 Linhartově nadaci²⁸, kterou tvořili výtvarníci, umělci a architekti a jenž podporovala české kulturně společenské dění. Nájemní smlouva nebyla nadaci prodloužena, nicméně více jak třicet lidí v objektu zůstalo a dál pořádalo kulturní akce. V lednu roku 1991 však squatteři objekt opustili.

²⁵ Srov. CHROMÝ, Squatting na český způsob, 15

²⁶ Srov. RŮŽIČKA, Squaty, 18

²⁷ Srov. RŮŽIČKA, Squaty, 19

²⁸ Srov. OBSAĎ A ŽIJ, 7

Dalšími významnými squaty na území Prahy byl například dům U Zlaté lodi na Praze 1, který byl obýván squatterry necelé tři roky, dům v ulici Pplk. Sochora na Praze 7, kde byla zprovozněna čajovna, probíhaly zde výstavy, koncerty, přednášky a mezinárodní anarchistická setkání. Squatterům z tohoto objektu byly později Úřadem městské části Praha 7 přiděleny prostory v ulici Za Papírnu, kde byla mimo jiné v provozu tiskárna, koncertní sál a kancelář časopisu A-kontra.²⁹ Přes sedm let fungoval známý squat na Ladronce na Praze 6.³⁰

Velmi známý byl také squat „Milada“ v Troji, do kterého se nastěhovali převážně lidé z vyklizeného squatu v Zenklově ulici na Praze 8. Za jeho jedenáctiletou existenci se v něm konalo nespočet koncertů, divadelních představení, výstav, projekcí atp. Vyklizení squatu bylo hojně medializováno.³¹ Následně byly squatterům ministrem pro lidská práva a národnostní menšiny nabídnuty tři byty v Truhlářské ulici, kde půl roku fungoval infoshop, kavárna, čajový koutek a čítárna.³²

Velké podpory ze stran občanských iniciativ, institucí, sousedů, ale i některých odborů magistrátu se dočkala komunita obývajících tři domy v kolonii dělnických domků ve Starých Střešovicích. Mimo jiné byla squatterům poskytnuta finanční podpora ve formě grantu od Open Society Fund Praha. Cílem občanského sdružení bylo rozvíjení komunitních vztahů v okolí, organizování kulturních programů, které by vzdělávali a při kterých by docházelo k otevřené komunikaci napříč generacemi, otevření prostoru k prezentování umění, ale i tradičního venkovského stylu života atd.³³

²⁹ Srov. RŮŽIČKA, Squaty, 177-178.

³⁰ Srov. OBSAĎ A ŽIJ, 11

³¹ Srov. JIŘIČKA, Milada, URL: https://praha.idnes.cz/byvaly-squat-milada-zustava-prazdny-dvl-/praha-zpravy.aspx?c=A130623_131154_domaci_jj

³² Srov. LIDOVKY.CZ, Squateři, URL: https://www.lidovky.cz/squateri-dnes-kratce-obsadili-vilu-milada-dva-byli-zadrzeni-p4x-/zpravy-domov.aspx?c=A090707_103235_In_domov_pks

³³ Srov. RYSKA, Staré, URL: <https://www.prahaneznama.cz/praha-6/stresovice/stare-stresovice/>

Hojně medializovaný byl squat v usedlosti Cibulka. Squatteři obsadili památkově chráněnou budovu s dlouholetou historií, která však již dlouhá léta chátrá.³⁴

V srpnu roku 2013 obsadila na jeden den skupina aktivistů z iniciativy Vzpomínky na budoucnost 8 prázdných domů v Praze. Tato akce měla za cíl upozornit na množství chátrajících a nevyužívaných domů a na „*nesmyslnost a neudržitelnost současného stavu bytové politiky a trhu s nemovitostmi obecně*“.³⁵ Podobnou akcí navázali za necelé dva měsíce lidé ze stejné skupiny aktivistů, když obsadili dům ve Washingtonově ulici na Praze 1.³⁶

V současnosti je nejznámějším pražským squatem obsazená bývalá plicní klinika na Žižkově. Smlouva, kterou měl kolektiv squatterů uzavřenou se státem, již vypršela. Kolektiv se i přesto rozhodl v objektu zůstat.³⁷

Ze svého zaměstnání v Kontaktním a poradenském centru závislostí STAGE 5 vím, že existují i méně známé squaty, jejichž obyvatelé nepořádají kulturní akce pro veřejnost nebo veřejně neprezentují svůj postoj a chtějí zůstat v ústraní. Pro média jsou takové squaty atraktivní pouze v případě, že se v nich stane nějaké neštěstí, někdo přijde k úrazu nebo se například část domu zřítí. Takovým squatem byl v minulosti bývalý sklad na Smíchově, nazývaný „Kenvelo“, tzv. „Discoland“ v Libni, opuštěný nádražní domek ve Vršovicích či zahradní domek na Spořilově.

Z ostatních měst v České republice byl squatting nejčastěji zaznamenán v Brně a dále pak v okolí Dvora Králové a Trutnova. V Brně se k obsazování

³⁴ Srov. DOLEŽALOVÁ, Historie, URL: <http://www.cibulky.info/historie-usedlosti-cibulka-v-kostce/>

³⁵ Prohlášení Vzpomínky na budoucnost, URL: <https://vzpominkynabudoucnost.squat.net/index2155.html?cat=1&paged=2>

³⁶ Srov. Prohlášení Vzpomínky na budoucnost, URL: <https://vzpominkynabudoucnost.squat.net/indexd1a7.html?p=156>

³⁷ Srov. About Klinika, URL: <https://klinika.451.cz/english/>

prázdných domů hlásila skupina Anarchistické federace, která obsadila například byt ve čtvrti Husovice. Dalším obsazeným objektem bylo bývalé kino v Tuřanech či vila v Pisárkách.

Skupina squatterů se také nastěhovala do opuštěného domu v Židenicích a založila občanské sdružení Nová zahrada, které jednalo s úřady o legalizaci squatu. Byl připraven projekt „*Ekologického, kulturně sociálního centra*“³⁸, sdružení však bylo ve vyjednávání neúspěšné.

V červnu roku 2000 se uskutečnilo demonstrativní obsazení budovy bývalého internátu Kociánka v Brně. Demonstrativní pak bylo i obsazení objektů v Moravském Krumlově a Karlových Varech.³⁹

1.4 Právní aspekty spojené se squattingem

V České republice není konkrétně pojem squatting právně upraven, zákony se však zabývají jednáním, které je se squattingem spojeno. Dle platných zákonů je pak toto jednání považováno za protiprávní.

Trestní zákon

Squatteři obsazují nevyužívané domy, k nimž ovšem nemají vlastnické právo, s úmyslem neplatit vlastníkově nájemné. Majitel ani leckdy o obsazení objektu neví. Protiprávním obsazováním a užíváním objektu se zabývá trestní zákon v Hlavě V Trestné činy proti majetku, v § 208 zabývajícím se neoprávněným zásahem do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru.

³⁸ RŮŽIČKA, Squaty, 193-197

³⁹ Srov. RŮŽIČKA, Squaty, 193-197

Zde je uvedeno:

„(1) Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem. (2) Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání. (3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.“⁴⁰

Obsazením se rozumí dlouhodobější stav, nikoli pouhé přespání v objektu:

„Zpravidla půjde o tzv. nastěhování se do uvedených objektů, které jsou v době jejich obsazení volné, tedy neobsazené. Stačí nastěhování nábytku do bytu nebo domu jiného, (...) může to však být i pobyt osob v domě nebo bytě bez běžného vybavení domácnosti, pokud jim jako její zařízení slouží jen to, co tam právě mají nebo co tam k tomu účelu našly.“⁴¹

Zákon o přestupcích

Pokud by nebyl squatting kvalifikován jako trestný čin, stále může být pokládán za přestupek. V zákoně o přestupcích, v § 50 jsou uvedeny přestupky proti majetku, kde mimo jiné nalezneme: *„(...) (2) Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně a) neoprávněně užívá cizí majetek (...)“*. Za tento přestupek lze uložit pokutu do 20 000 Kč. Je-li spáchán opakovaně, pokuta může být až do výše 30 000 Kč, s pokutou může být uložen i zákaz pobytu.⁴²

Listina základních práv a svobod

Squatting může být kvalifikován též jako zásah do vlastnického práva. Listina základních práv a svobod v článku 11 říká: *„(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a*

⁴⁰ ČESKO, Trestní zákoník, § 208

⁴¹ ŠÁMAL, Trestní zákoník, 1142

⁴² Srov. ČESKO, Zákon o odpovědnosti za přestupky, § 50

ochranu.⁴³ Squatter tedy svým vniknutím a obýváním objektu porušuje ústavní právo vlastníka. Častým argumentem squatterů je však odstavec 3 článku 11: „(3) *Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*“⁴⁴ Teoreticky tedy mohlo dojít například k ohrožení zdraví kolemjdoucích z důvodu zanedbaného stavu objektu. V Listině základních práv a svobod se dále v článku 12 dočteme: „(1) *Obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.*“⁴⁵ Tento odstavec by se ve spojitosti se squattingem mohl vykládat například tak, že squatteři i přes protiprávní obývání vytváří v objektu obydlí, tudíž jsou ústavně chráněni a musí být respektována jejich domovní svoboda.

Občanský zákon

Podle občanského zákona, dílu 3 Vlastnictví, § 1042 o ochraně vlastnického práva, se však vlastník může „*domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje*“.⁴⁶ Vlastník tedy může podat žalobu k místně příslušnému okresnímu soudu. Pokud squatteři i přes existenci vykonatelného soudního rozhodnutí v objektu zůstanou, může vlastník podat návrh na výkon soudního rozhodnutí vyklizením⁴⁷ a rovněž se může domáhat náhrady vzniklé škody: „(1) *Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.*“⁴⁸

⁴³ ČESKO, Listina základních práv a svobod, čl. 11

⁴⁴ ČESKO, Listina základních práv a svobod, čl. 11

⁴⁵ ČESKO, Listina základních práv a svobod, čl. 12

⁴⁶ ČESKO, Občanský zákoník, § 1042

⁴⁷ Srov. ČESKO, Občanský soudní řád, § 258

⁴⁸ ČESKO, Občanský zákoník, § 2951

1.5 Ideologické pozadí squattingu

Obsazování prázdných budov bývá spojováno s anarchistickým či autonomistickým hnutím. „*Squatting nemusí být nutně spjat s anarchismem, ale jeho důraz na přímou akci, nelegálnost a sociální aspekt celé aktivity činí ze squattingu přirozeného spojence anarchistického a ještě více autonomistického hnutí.*“⁴⁹

S tím je propojeno i jedno z tvrzení samotných squatterů, které je uvedeno v manifestu *Obsad' a žij!*:

*„Squatty jsou útočištěm odpůrců systému. Svými benefičními akcemi se podílejí na financování činnosti autonomního a anarchistického hnutí. Stávají se katalyzátorem odporu, předvojem revoluce, která zajistí politickou a hospodářskou spravedlnost a samosprávu a v neposlední řadě důstojné bydlení pro všechny, nejen pro ty, co si to mohou dovolit. Squatting je boj tady a teď, stává se předvojem sociální revoluce.“*⁵⁰

Tato hnutí jsou považována za krajně levicová hnutí, která vychází z přesvědčení, že „*společnost by měla být spravována bez donucovací autority státu, resp. bez jakékoli donucovací autority*“. Odmítají, že stát má ve společnosti nezastupitelnou funkci a tvrdí, že si stát přisvojuje pravomoci, které vykonává hlavně ve svůj prospěch. Obrací se však nejen proti státu, ale proti všem dalším formám nadvlády. Za nadvládu pak považují kapitalismus, patriarchát, nacionalismus, fašismus a bolševismus. Vyzdvihují antiautoritářství, dobrovolnou dohodu a kooperaci.⁵¹ Autonomisté pak ještě kladou důraz na autonomii jedince oproti společnosti a malých společenství oproti velkým. Chtějí realizovat myšlenku společnosti založené na autonomii vedle a proti společnosti stávající.⁵²

⁴⁹ FIALA, Politický extremismus, 179

⁵⁰ ČESKOSLOVENSKÁ ANARCHISTICKÁ FEDERACE, *Obsad' a žij*, 6

⁵¹ Srov. CHARVÁT, *Současný politický*, 112

⁵² Srov. FIALA, *Politický extremismus*, 192

Zároveň jsou hnutí, která jsou na pozici co nejvíce vzdálena od politického středu, označována jako extremistická (z lat. slova extrém = nejvzdálenější, nejkrajnější). Pojem extremismus však může být vykládán různě, často také bývá chybně zaměňován s pojmem radikalismus. Obvykle je extremismus chápán jako „*jakákoli ideologie nebo aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následné nahrazení vlastní alternativou*“. Nejčastěji je pojem používán policejními složkami. Ministerstvo vnitra zveřejnilo tuto pracovní definici: „*Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku*.“ Mezi tyto principy pak řadí například úctu k právům a svobodám člověka a občana, „*svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát*“ či ochranu menšin při rozhodování většiny. Extremistické jsou podle nich takové aktivity, které jsou zaměřeny „*proti ústavnímu zřízení a jím chráněným hodnotám*“ a které působí „*destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií)*“.⁵³

1.6 Důvody ke squattingu

Důvody pro squatování mohou být různé. Jedinci často mají pro obsazování opuštěných objektů více důvodů najednou, které se vzájemně prolínají. Záleží na tom, jaký cíl je sledován a jaká potřeba má být uspokojena.

⁵³ MINISTERSTVO VNITRA ČR, Co je extremismus, URL: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

Visinger uvádí, že dříve dominoval politicky orientovaný squatting, přičemž dnes se můžeme setkat spíše se squattingem, kdy jde hlavně o řešení individuální bytové otázky. Může se tedy jednat jak o prostor k bydlení, tak prostor pro veřejné společenské akce, ale i prostor pro sociální práci.⁵⁴

Dále se budu jednotlivými důvody zabývat podrobněji a rozdělím je do pěti skupin, stejně jako jsou rozděleny v knize *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles*, od kolektivu autorů *Squatting Europe Kollektive*.

1.6.1 Squatting založený na nedostatku

Tato kategorie squattingu může být také nazývána sociálním squattingem. Je považována za nejstarší a základní typ squattingu. Motivace pro bydlení ve squatu v tomto případě vychází z neuspokojivých bytových podmínek jedince, je spojena s bezdomovectvím, sociální tísní,⁵⁵ chudobou. Pro některé lidi je za takových okolností squat jediným možným řešením jejich nepříznivé situace,⁵⁶ zvláště pokud jsou bez domova již delší dobu a mají za sebou četné zkušenosti s jinými formami bydlení (např. noclehárny, azylové domy).⁵⁷ „*Potřeba střechy nad hlavou může mít u různých jednotlivců různý stupeň naléhavosti.*“⁵⁸ Pruijt uvádí, že za těchto okolností lze ospravedlnit squatování, zejména pokud se jedná o budovy náležící státu, který má mít morální povinnost vůči lidem bez domova. Squatting, který vychází z nedostatečného bydlení, má za cíl tento nedostatek pokrýt, poskytnout jedinci dlouhodobé či přechodné útočiště. Primárním požadavkem zde nejsou strukturální změny.⁵⁹

⁵⁴ Srov. VISINGER, Úvahy, 589-590

⁵⁵ Srov. VISINGER, Úvahy, 590

⁵⁶ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, *Squatting*, 22

⁵⁷ Srov. VÁGNEROVÁ, *Bezdomovectví*, 91

⁵⁸ VISINGER, Úvahy, 591

⁵⁹ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, *Squatting*, 23

Squat tohoto typu si člověk buď sám vyhledá, nebo je mu někým nabídnuto, aby ve squatu přespával. V těchto squatech lidé většinou nemají chuť organizovat jakékoli kulturní či jiné akce. Zpravidla tu platí jen málo pravidel nebo dokonce neplatí žádná.⁶⁰

Hradecký a kol. uvádí rizika spojená s bydlením v tomto druhu squatu, jako například četný výskyt trestné činnosti, neuspokojivé bydlení, různá zdravotní rizika a také velká míra sociálního vyloučení. U těchto lidí obvykle dochází ke stigmatizaci a odporu ze strany většinové společnosti.⁶¹

Do takových squatů mohou docházet terénní pracovníci sociálních služeb, jejichž cílovou skupinou jsou osoby bez přístřeší nebo osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách. Cílem terénních pracovníků je pak:

„...prevence sociálního vyloučení a jeho prohlubování, prevence sociálně rizikových jevů, sociální začleňování, mírnění negativních důsledků a rizik životních situací klientů, včetně jejich dopadů na společnost, zmírňování nerovností, včetně nerovného přístupu ke službám, vzdělávání, bydlení atp., pomoc klientům získávat/znovu nabývat sociální kompetence, předávání informací.“⁶²

1.6.2 Alternativní strategie bydlení

Lze říci, že tato forma squattingu je dobrovolnou podobou squattingu založeném na nedostatku. Pro bydlení ve squatu se mohou rozhodnout například studenti, kteří se chtějí odstěhovat od rodičů nebo z koleje ale jiné bydlení je pro ně příliš nákladné, lidé, kteří mají málo výdělečné zaměstnání, dále lidé, kteří chtějí být spojováni s určitým politickým názorem či lidé, kteří

⁶⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, Bezdomevctví, 91

⁶¹ Srov. HRADECKÝ, Definice a typologie, 42

⁶² NEDĚLNÍKOVÁ, D. Metodická příručka, 12 - 13

vyhledávají alternativní způsoby života. Tito lidé zpravidla nejsou v tíživé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení, pouze chtějí změnit své stávající bydlení.

Tento způsob bydlení je atraktivní také pro lidi, kteří chtějí žít ve skupině, a kteří chtějí investovat čas do vytváření ideálního bydlení svépomocí. Na rozdíl od první skupiny squatterů, tito lidé nejsou příjemci pomoci a nebývají klienty sociální práce z důvodu nedostatečného bydlení. Naopak, vyzdvihují svou volbu, samostatnost a nezávislost a propagují své rozhodnutí bydlet ve squatu.⁶³

Takový squat může představovat kromě bydlení i místo, kde lze uspokojit potřebu protikulturního či politického vyjádření. Je zde příležitost přizpůsobit bydlení specifickému životnímu stylu jedince. Obvykle je squat obyvateli opravován a všemožně zvelebován, protože v něm squatteré zamýšlí zůstat dlouhodobě. Squatter je v takovém squatu členem komunity, musí dodržovat určitá pravidla a má podíl na fungování squatu. Platí tu také podmínky, za kterých do squatu může přijít, popř. začít bydlet člověk, který ve squatu ještě nebydlí. V takovém squatu se mohou konat například koncerty, přednášky, výstavy, diskuse, autorská čtení a další akce pro veřejnost. Prostory, které jsou pro tyto akce vyčleněny, jsou pak odděleny od prostor, které slouží pouze k bydlení. Takové squaty většinou usilují o jejich legalizaci.⁶⁴

1.6.3 Podnikatelský squatting

Motivací je u tzv. Podnikatelského squattingu touha zřídit sociální centrum za minimální náklady a bez složité úřední administrativy. Jedná se o otevřený prostor, ve kterém je možnost vytvořit místo pro společná setkávání. Součástí

⁶³ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 25-27

⁶⁴ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 27

centra tak může být například čajovna, infocentrum, bar, galerie, prostor pro koncerty, benefiční nebo jiné kulturní akce, prostory pro sportovní vyžití, knihovna, opravná jízdních kol apod. Záleží na velikosti squatu, umístění, dispozicích, záměrech squatterů a dalších skutečnostech. Cena za tyto aktivity pro veřejnost bývá velmi nízká, organizátoři se snaží, aby akce byly dostupné co nejširšímu okruhu osob. Díky tomu jsou tyto squaty o něco lépe přijímány okolím. Výdělek z těchto aktivit následně slouží k rozvoji projektů v centru či k podpoře charitativních projektů. Také se v těchto squatech můžeme setkat s obchody, kde jsou nabízené věci k dispozici zdarma či výměnou za jiné předměty. Pořádají se zde také jazykové kurzy.⁶⁵

Akce v takovém sociálním centru bývají doplňovány pouličními happeningsy či tzv. technoparty a vyznačují se neziskovostí a interaktivností.⁶⁶

Mimo jiné je zde prostor pro zapojení nezaměstnaných lidí do produktivní a smysluplné činnosti a případné nabytí zkušeností pro budoucí povolání. V tomto squatu může, ale nemusí být prostor pro bydlení či ubytování. Minimální výdaje se snaží mít obyvatelé tohoto squatu i při opravách a přestavbách v domě, tudíž si co nejvíce projektů realizují sami nebo s pomocí přátel či sympatizantů.⁶⁷

Tyto squaty také většinou usilují o legalizaci, podstupují tak ale riziko, že přijdou o svou vyhraněnost, vazby s dalšími podobně orientovanými squaty, začne se zvyšovat počet omezení a přibývat administrativní činnost, kterou zpočátku odmítali.⁶⁸

⁶⁵ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 32-33

⁶⁶ Srov. VISINGER, Úvahy, 593

⁶⁷ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 33

⁶⁸ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 35

1.6.4 Konzervativní squatting

Pruijt nazývá konzervativním squattingem taktiku, která má sloužit k zachování krajiny či určité podoby města. Cílem je zamezit druhé straně, aby realizovala plánovanou přeměnu a následná podpora rozvoje jiným směrem.⁶⁹ „Squatterství může tudíž nabýt podoby boje proti developerům a uniformitě komerční architektury, nebo boje za záchranu památkově cenných lokalit.“⁷⁰

Důvody k takovému jednání tedy mohou být různé. Metodou nátlaku se squatteři snaží upozornit na prázdné chátrající objekty, vyjádřit nesouhlas s přestavbou či zabránit zbourání historických budov. Tento druh squattingu může být taktéž prostředkem k upozornění na neuspokojivou sociální a bytovou situaci v dané lokalitě. Může se jednat i o protest proti zamýšlené demolici bytů s levnými nájmy. Město byty odkoupí a nájemníci jsou nuceni se odstěhovat. Squatteři se v takovém případě stanou spojenci s nájemníky.

Konzervativní squatting se může vyvinout ze squattingu, který je alternativní strategií bydlení a budova je ohrožena zbouráním, zatímco obyvatelé domu vidí možnost k obnově. Takové obsazování prázdných objektů bývá doprovázeno kulturními akcemi, happeningy, informačními kampaněmi v sousedství a demonstracemi, které mají přilákat zájem veřejnosti a médií.⁷¹

1.6.5 Politický squatting

Obsazování opuštěných budov může být využíváno také jako nástroj k vyjádření politického postoje, který je v tomto případě většinou antisystémový. Squatteři jsou v tomto případě nespokojeni se současnou

⁶⁹ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 37

⁷⁰ VISINGER, Úvahy, 593

⁷¹ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 37-42

politickou situací a vyžadují změnu. Squatting zde není cílem, nýbrž prostředkem k vymezení se proti státu a ke konfrontaci s ním.⁷²

Visinger uvádí, že dokud není squatting spojen s protesty veřejnosti, nestává se politickým tématem. Nelze mluvit o squatterech jako o určité homogenní organizaci, avšak většina squatterů pochází z řad levicových hnutí, je jí blízké smýšlení anarchismu či autonomního nebo ekologického hnutí.⁷³

Politicky motivovaní squatteři bývají nejvíce vyhraněnou skupinou squatterů, která se snaží o změnu či revoluci, a to i pomocí nezákonných prostředků. Obydlováním prázdných budov squatteři nechtějí upozornit pouze na nevyužité budovy nebo na problematiku osob bez přístřeší, jejich snahou je poukázat na širší kontext, jako jsou lidská práva, rasismus, xenofobii či politickou situaci, která je pro ně nevyhovující a je potřeba ji řešit.

⁷² Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 44-46

⁷³ Srov. VISINGER, Úvahy, 593

2 Motivace

Nyní se pokusím přiblížit pojem motivace, proces, na jehož počátku stojí potřeba, která pak uvádí člověka do pohybu. Budu se také zabývat tím, co je považováno za motiv a kde motivace pramení.

Pojem motivace je považován za složitý jev, jehož obecně přijímaná definice neexistuje. Pojem pochází z psychologie a bylo o něm vypracováno mnoho teorií.⁷⁴ Psychologie jak obor se zabývá chováním a duševními procesy a zkoumá, jak a proč lidé jednají.⁷⁵ S tím je úzce spojena i motivace. Motivace je psychický proces, který vede k pobízení organismu k určitému jednání. Pojmem motivace je označena vnitřní síla, která je zodpovědná za zahájení, usměrňování, udržování a energetizaci cíleného chování jedince.⁷⁶ Motivace je jednou ze složek osobnosti jedince, spolu se schopnostmi, temperamentem a charakterem.⁷⁷ Je tedy zřejmé, že u každého jedince bude stejný podnět vyvolávat různou míru motivace.

Motivace je tedy souhrn hybných momentů v chování, činnostech a prožívání člověka. Takovými hybnými momenty může být buď to, co jedince pobízí k aktivitě a reakci, nebo to, co jeho činnost tlumí a konání mu znemožňuje.

Psychologové pokládají za důležitý motivační konstrukt očekávání (anticipaci), která má člověk při svém chování. To, jak silně je jedinec motivován, nezáleží tedy jen na popudu, ale i na tom, jaké uspokojení očekává. Očekávání je pak ovlivněno tím, jak člověk reflektuje pravděpodobnost dosažení cíle a také tím, zda bude výsledek ztrátový či ziskový.⁷⁸

⁷⁴ Srov. ARNOLD, Psychologie práce, 302

⁷⁵ Srov. HARTL, Velký psychologický slovník, 465

⁷⁶ Srov. HARTL, Velký psychologický slovník, 320

⁷⁷ Srov. MIKULÁŠTÍK, Manažerská, 113

⁷⁸ Srov. NAKONEČNÝ, Motivace, 23-24

2.1 Motivační proces

Motivace může být také vnímána jako proces, který je iniciovaný výchozím motivačním stavem, „v jehož obsahu se odráží nějaký deficit ve fyzickém či sociálním bytí jedince“.⁷⁹ Reakcí na tento nedostatek je pak stanovení cíle, který má vést k odstranění nedostatku a tedy k uspokojení potřeby, dále usměrnění aktivity směrem k dosažení cíle a poté již následuje akce, určité jednání.⁸⁰ Toto jednání je zahájeno, pokud je motiv dostatečně silný, pravděpodobnost dopracování se k cíli je vysoká, hodnota tohoto cíle je dostatečná a jednání člověka není v rozporu s jeho morálkou či svědomím. Svědomí však může být ovlivněno a zeslabeno silnější potřebou.⁸¹

Podle Heckhausena jde o „proces, který volí mezi různými možnostmi jednání, zaměřuje jednání na dosažení motivačně specifických cílových stavů a na cestě k tomu je udržuje v chodu“⁸². Zdůrazňuje, že by však bylo chybné zaměřovat samotné jednání motivací.

Motivace vychází z hlubší psychologické pohnutky, kterou je motiv.⁸³

2.2 Motiv

„Motivy můžeme označit jako pohnutky k jednání.“⁸⁴ Jsou to důvody lidské aktivity, faktory, které uvádí jedince do pohybu. Bývají spojovány s instinkty, s vrozenými i získanými pudry či potřebami.⁸⁵

Jedinec má celou řadu motivů, které jsou hierarchicky seřazeny, přičemž se tato hierarchie mění v různých situacích a obdobích. Často se jedná i o

⁷⁹ BEDRNOVÁ, Psychologie a sociologie řízení, 366

⁸⁰ Srov. BEDRNOVÁ, Psychologie a sociologie řízení, 365-367

⁸¹ Srov. NAKONEČNÝ, Motivace, 17-19

⁸² HECKHAUSEN in NAKONEČNÝ, Motivace, 15

⁸³ Srov. NAKONEČNÝ, Základy, 455-457

⁸⁴ LOJDA, Manažerské dovednosti, 23

⁸⁵ Srov. ŘÍČAN, Psychologie osobnosti, 105

protikladné motivy. Tento relativně stálý soubor motivů se vytváří během života a bývá označován jako motivační systém osobnosti.⁸⁶

Platí, že pokud chceme porozumět tomu, proč se člověk chová určitým způsobem, musíme určit motivy jeho chování,⁸⁷ a zároveň „*poznat motivy znamená zjistit směřování člověka, úsilí sledovat směr a energii vynaloženou na dosažení cíle uspokojujícího motiv*“.⁸⁸

Způsob, jakým se jedinec zachová, je však ovlivněn i situací, ve které se nachází.⁸⁹ Chování člověka často vychází z nevědomých motivů. Takové chování se označuje jako iracionální.⁹⁰

„Je možné, že jednáme, aniž bychom věděli proč nebo aniž by nám pravá příčina našeho jednání byla přímo zřejmá. Naše chování má někdy manifestní obsah: to, co říkáme, činíme, vnímáme; ale může mít také latentní obsah, který nám nevědomé procesy skrývají.“⁹¹

2.3 Zdroje motivace

Smékal mluví o tom, že každá konkrétní činnost člověka je poháněna hnací silou, která se nachází uvnitř individua. Rovněž rozlišuje vnitřní hnací sílu od pobídek, které přicházejí zvenčí.⁹²

Pohnutky k jednání tedy vznikají buď na základě vnitřních podnětů, které vychází přímo z přesvědčení jedince, nebo mohou být ovlivněny vnějšími

⁸⁶ Srov. SCHEIN, Psychologie organizace, 84

⁸⁷ NAKONEČNÝ, Motivace, 16

⁸⁸ SMÉKAL, Pozvání, 263

⁸⁹ NAKONEČNÝ, Motivace, 20

⁹⁰ NAKONEČNÝ, Motivace, 30-31

⁹¹ ZIMBARDO in NAKONEČNÝ, Motivace, 30

⁹² Srov. SMÉKAL, Pozvání, 239

impulsy. Vnější podněty vycházející z vnějšího prostředí, jsou poskytnuty jinou osobou (odměny a tresty).⁹³

Podle některých autorů jsou jako motivy označovány pouze vnitřní pohnutky člověka, zatímco impulsy, které působí na jedince z vnějšího prostředí, označují jako stimuly. V souvislosti s tímto dělením se pak toto působení označuje nikoli jako motivace, nýbrž jako stimulace.⁹⁴

Motivace může mít původ v některé z těchto skutečností:

1. Potřeby

Potřeby jsou považovány za základní zdroj motivace a za součást motivačního procesu.⁹⁵ „Potřeba je stav osobnosti odrážející rozpor mezi tím, co je dáno, a tím, co je nutné (nebo se jeví osobnosti jako nutné) pro přežití a rozvoj, stav podněcující osobnost k činnostem zaměřeným na odstranění tohoto rozporu.“⁹⁶ Potřeby jsou vyjádřením výchozího motivačního stavu.⁹⁷ Potřeba může být chápána jako příčina jednání, ale i mechanismus spuštění činnosti, neboť „potřeba energetizuje, zaměřuje a udržuje jednání ve směru k cílovému objektu tak, aby cíle bylo dosaženo“.⁹⁸

2. Návyky

Jedná se o naučený vzorec chování při činnostech, které jedinec vykonává opakovaně. Jde o zautomatizovaný způsob jednání, který způsobí, že člověk ve stejné situaci cítí pohnutku zachovat se stejným způsobem.

⁹³ Srov. ARMSTRONG, Řízení, 220

⁹⁴ Srov. PLAMÍNEK, Tajemství, 13-16

⁹⁵ Srov. BEDRNOVÁ, Psychologie a sociologie řízení, 365

⁹⁶ SMÉKAL, Pozvání, 236

⁹⁷ Srov. NAKONEČNÝ, Motivace, 27-29

⁹⁸ SMÉKAL, Pozvání, 239

3. Zájmy

Člověk, který má zájem, se orientuje na určitou oblast. Podle této oblasti je lze dále klasifikovat na zájmy poznávací, sportovní, sociální atd. Motivace je pak síla, která je zodpovědná za toto zacílené chování.

4. Hodnoty

Na základě zkušeností přisuzuje člověk skutečnostem subjektivní smysl, připisuje jim určitou hodnotu. Jedinec má celý hodnotový systém, některé hodnoty jsou nadřazené jiným a naopak. To může ovlivnit i jeho chování – například jedinec se bude více zaměřovat na činnosti, které pro něj mají vysokou hodnotu, opačným se bude vyhýbat.

5. Postoje

Vycházejí z hodnot a jsou stabilní, mění se pouze po prožití závažné zkušenosti. Postoje jsou názory jedince na určitou skutečnost.

6. Ideály

O ideál člověk usiluje, je to představa, která je pro něj žádoucí, určitý cíl, který je na začátku motivačního procesu.⁹⁹

⁹⁹ Srov. BEDRNOVÁ, Psychologie a sociologie řízení, 364

3 Rozhovory

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na rozhovory s lidmi, kteří mají zkušenost se squattingem. Záměrem těchto rozhovorů bude dozvědět se důvody, kvůli kterým tito lidé zvolili bydlení ve squatu. Nejprve shrnu, jak jsem při rozhovorech postupovala a stručně představím respondenty. Také popíšu, jak probíhalo následné vyhodnocení získaných dat. Dále uvedu jednotlivé motivy a k nim tvrzení respondentů. Poslední částí této kapitoly pak bude diskuze, ve které budu porovnávat zjištěné informace s teoretickými poznatky.

3.1 Postup při výzkumném šetření

Pro přehlednost jsem tuto podkapitulu rozdělila ještě na jednotlivé oblasti šetření tak, jak jsem se jimi postupně zabývala.

Forma výzkumného šetření

Vzhledem k cíli práce jsem zvolila kvalitativní formu výzkumného šetření. Kvalitativní výzkum je zaměřen na zkoumání určitého prvku, procesu či fenoménu v jeho přirozených podmínkách, snaží se ho pochopit, a pokud je to možné, vytvořit jeho obraz v co nejkompexnější podobě.¹⁰⁰ „*Předmětem kvalitativní metodologie je studium běžného, každodenního života lidí v jejich přirozených podmínkách.*“¹⁰¹ Zkoumají se různé aspekty zpravidla u menšího počtu lidí než v kvantitativním výzkumu, tudíž je zobecnění na populaci spíše nemožné. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu se zde také nepracuje se

¹⁰⁰ Srov. REICHEL, Kapitoly, 63

¹⁰¹ PETRUSEK in REICHEL, Kapitoly, 41

statistikou, nebo jen výjimečně. O zkoumaných jevech nám však kvalitativní výzkum umožňuje získat detailnější informace než výzkum kvantitativní.¹⁰²

Soubor výzkumného šetření

Podmínkou pro výběr bylo, aby měl respondent zkušenost se squattingem, tak jak je vymezen v teoretické části této práce a aby se zároveň sám identifikoval s označením squatter. Dva respondenti jsou klienty Kontaktního a poradenského centra závislostí STAGE 5, kde pracují. Další dva respondenty znám ze svého osobního života. Ti mi po rozhovorech ještě zprostředkovali kontakt se dvěma dalšími squatterry, kteří s rozhovory také souhlasili. Čtyři respondenti byli muži, dva respondenti ženy. Dohromady tedy bylo šest dotazovaných. Dva z nich v současné době ve squatu nebydlí, ale mají zkušenost se squattingem z minulosti. Ostatní čtyři ve squatu bydlí.

Polovina dotazovaných chtěla zůstat v anonymitě, proto jsem se rozhodla všechna jména změnit a v textu uvádět pouze vymyšlená křestní jména, a to Jiří, Dušan, Milan, Tereza, Kristýna a Tomáš.

Způsob získávání dat

Rozhovory byly realizovány v období září – říjen 2017. Dva respondenty jsem oslovila v rámci kontaktní místnosti v Kontaktním centru, rozhovory pak probíhaly v soukromí poradenské místnosti kontaktního centra. Na další čtyři respondenty jsem se obrátila telefonicky a rozhovory s nimi probíhaly v kavárnách. Před rozhovorem byli všichni respondenti seznámeni s cílem mé práce a ubezpečeni, že získaná data použiji pouze do této práce.

Nejprve jsem se snažila vytvořit příjemnou atmosféru, aby se respondenti cítili uvolněně a bezpečně, aby byli upřímní a otevření ve svých odpovědích. Když jsem vyhodnotila, že je vhodná doba plynule přejít k otázkám na dané

¹⁰² Srov. REICHEL, Kapitoly, 41

téma, zapnula jsem diktafon a rozhovor začala nahrávat, s čímž všichni respondenti předem souhlasili. Nechala jsem respondenty vyprávět, nepřerušovala jsem je, a až když jsem měla pocit, že jsou se svou odpovědí u konce, položila jsem další otázku. Motivů jsem se snažila zjistit doptáváním na životní situaci respondenta v době, kdy začínal bydlet ve squatu, co takovému rozhodnutí předcházelo, co pro něj squat znamená nebo znamenal. Zajímaly mě také důvody, proč ve squatu zůstávají, ale i to, co je od bydlení ve squatu odrazuje. Vybízela jsem je také k popisu jejich bydlení ve squatu, abych zjistila, co je pro každého respondenta důležité. Snažila jsem se stále držet tématu motivace. Pokud začal respondent v odpovědi odbočovat od tématu, další otázkou jsem ho hraničila, abych ho navrátila zpět.

Čtyři rozhovory trvaly cca 45 minut, pátý půl hodiny a poslední cca hodinu a půl.

Způsob vyhodnocení odpovědí

Audiozáznamy rozhovorů jsem následně v počítači přepsala do písemné podoby přesně tak, jak rozhovor probíhal, bez stylistických a jiných úprav odpovědí. Poté jsem v jednotlivých rozhovorech hledala výroky, které by mohly být považovány za důvody, jež vedly dotazované k bydlení ve squatu. Tyto výroky jsem pak označila nadpisem, který nejlépe vystihoval popsany motiv. Pokud se mi některé výroky zdály podobné, přiřadila jsem je pod jeden nadpis. Přidala jsem shrnující komentář. Takto jsem v odpovědích respondentů našla dvanáct motivů.

3.2 Výsledky výzkumného šetření

Na následujících stranách uvádím jednotlivé motivy respondentů, které jsem identifikovala z jejich odpovědí. Motivů je dvanáct. Každý je nejprve

pojmenován nadpisem a dále je prezentován výroky respondentů a mým doplňujícím komentářem. Pokud se mi to zdálo vhodné, v rámci určitých motivů jsem pak ještě provedla další členění.

Skupina podobně smýšlejících lidí

Pro Jiřího, Tomáše, Kristýnu a Milana bylo důležité společenství lidí žijících na squatu.

Podobný životní styl a názory

Jiří vyzdvihoval sdílení společného životního stylu a podobných názorů: „...a většinou ve squatech to není anonymní jakoby, je to takový jako, většinou se jedná o nákou jako skupinu lidí, který sdílej nákej třeba jeden životní styl.“ Taková skupina lidí je podle něj pro squat charakteristická: „Podobnej, podobný názory jako, vlastně takovej squat je místo, kde bydlej lidi, který něco spojuje.“

Komunitní způsob života

Také je pro Jiřího důležitá určitá blízkost s ostatními obyvateli squatu a nemusí tu zažívat samotu: „Já myslím, že ve squatu jsou si lidi daleko blíže než v tom anonymním baráku, kde má každej strach z tý druhý partaje anebo je zvědavěj anebo závidí tý druhý partaji, ale všichni se skrejvaj jako před druhejma jako. Prostě jsou anonymní jako. Nechtěj sdílet nic.“ A popisuje bydlení ve squatu jako: „Bydlení, kde vlastně nikdy nejsi sám, pokud teda nejsi sama v tom squatu.“ Tomášovi také spíše vyhovuje život ve společenství než individuální bydlení: „...tak jedna z těch motivací je prostě touha po nákyh komunitním životě, po něčem jako takovym společnějším, než je prostě třeba studentskej byt, kde se lidi nevidaj a tak.“ Podobně mluvila i Kristýna: „Líbilo se mi, že se s nima všema takhle dělim o bydlení a všechno kolem, byli jsme

prostě jedna velká rodina. Řešili jsme co je potřeba předělat, vylepšit, kdo nakoupí jídlo, co se uvaří...prostě jako v každý jiný domácnosti, akorát nás bylo hodně.“

Vzájemný respekt

Významné je pro Jiřího i to, že mezi ostatními lidmi ve squatu může být sám sebou: *„Tudle mě na tom bavilo, jakože vlastně nemusím nic skrejvat, že všichni ví, kdo jsem nebo co jsem zač, máme podobný názory, podobný ideje jako, neříkám politický nebo co.“* K tomu se připojuje i Milan, který mluví o respektu mezi obyvateli squatu, kterého se jim v jiném prostředí nedostávalo: *„A všichni se tak nějak jako respektovali, ať už byli jakýkoli a že teda divný některý fakt byli jako, to jo. Ale právě proto mohli být tam. Všude jinde by je jako odsuzovali nebo by je nebrali, ale tady bylo každému jedno, kým nebo kdo jsi.“* Oceňoval, že ho lidé na squatu do ničeho nenutili, nechávali ho svobodně žít, ale zároveň byli ochotní pomoci: *„Libilo se mi, že sem si moč dělat co sem chtěl. Nikdo mě nebuzeroval. Ty lidi byli totálně svobodný, nic po mě nechtěli a já nic nechtěl po nich. No, jak jsem říkal, nikdo tě neprudil. Byl si sám za sebe, na druhou stranu ti pomohli, když jsi potřeboval. To, jak jsou všichni free a navzájem si pomáhaj, víš co. To jsem do té doby moc nezažíval teda.“*

Projev politického přesvědčení

Pro Jiřího, Milana a Tomáše bylo důležitým rozměrem squattingu vymezení se proti státu a vyjádření svého politického přesvědčení.

Odpor proti zákonům

Jiří se v této souvislosti vymezuje také proti vlastenectví a zákonům: *„Taky jsem měl takovou teorii, že nikdy nebudu státu nic platit, protože nejsem mu nic povinovanej, já jsem si jakoby nepřisvojil nebo neztotožnil jsem se s ideou*

vlastenectví k nějakému státu, ani k nějaké kultuře, protože jsem svobodná lidská bytost a na tu se žádný zákony nevztahují. Jenom ty lidský prostě.“

Protest proti systému kapitalismu

Milan v tomto směru zmiňoval nesouhlas s kapitalismem a odmítání přizpůsobovat se systému ve společnosti: *„Dávám tím najevo, že se nechci přizpůsobovat, nikomu. A hlavně ne kapitalismu, kterej ždíme z lidí peníze.“* Popisoval squatting přímo jako boj proti systému: *„Prostě lidi, který jsem zažil já na squatech, měli takovýhle myšlení, podobný jako mám já. Taky se nechtěj moc přizpůsobovat, štve je třeba nějak uměle vytvořenej systém, kterej tu je, bojujou třeba proti němu. Třeba tak, že bydlej někde, kde to není úplně povolený, protože jim připadá nesmyslný, aby ty domy chátraly. Někdo nás nazývá anarchistama nebo tak, když jsme jako proti tomu státu a tomu nastavení co tu je a tak, ale to jsou všechno jenom nějaký škatulky zas, na to moc nehraju.“*

Nesouhlas s bytovou politikou

Tomáš pak popisoval hlavně nespokojenost s bytovou politikou: *„...ale zároveň jsme se hodně zaměřovali třeba na bydlení, a na to, jak bydlení ovlivňuje prostě jakoby tady ty rasistický nálady, jakože prostě ty romové, na který byli často pořádaný ty pogromy, tak byli často jakože nejnižší vrstvy a tak jsem se začal zajímat o sociální bydlení a nějak jsme si to začali propojovat s tím squattingem.“*

Svobodná seberealizace

Squat je pro Kristýnu, Tomáše a Milana svobodným prostorem, kde mohou uplatnit své umělecké ambice, organizační schopnosti, kde se mohou realizovat

prostřednictvím hudby, výtvarného umění či pořádáním kulturních nebo jiných akcí.

Vyjádření osobnosti

Tento motiv byl podstatný pro Kristýnu, která studovala grafickou školu a měla v tomto směru potřebu se realizovat: *„Zásadní pro mě bylo i to, že jsem tam mohla svobodně tvořit a byla jsem obklopená kreativními a inspirativními lidma, který měli pochopení pro moje aktivity a pro moji potřebu se vyjádřit. A ještě mě v tom podporovali.“*

Milan se angažoval v organizování událostí, které se odehrávaly jak ve squatu, tak i mimo něj: *„No a pak jsem taky rád pomáhal s pořádáním různých akcí, hlavně koncertů, ale i různých demošek, myslím, že to má smysl.“*

Velké množství možností

Tomáš připojil, že squat nabízí spoustu možností, jak se člověk může uplatnit a téměř všechny nápady jsou dovoleny: *„...tady to mě hrozně jakoby lákalo a pořád baví v tom, že to je takový neuchopitelný, že si to fakt děláme jako hrozně po svém, že spousta těch věcí, jsme úplně jako zkoušeli tak za běhu, a že vlastně to je místo, kde můžu úplně realizovat cokoli mě jako napadne a vlastně to může bejt úplně cokoli, když to není nějaká rasistická blbost nebo když tam není motivace nějaká finanční, ale jinak máš úplně prostě neomezený množství možností.“* Vyzdvihoval při tom také velikost domu: *„Že vlastně ty dispozice toho baráku nám dali takový možnosti, že prostě pro mě to bylo, když to začínalo, pro mě to byl úplně sen, jsem si říkal, ty jo, to je fakt pravda, že máme takle velké barák k dispozici a můžem vybírat věci?“*

Svoboda při realizaci

Tomášovi ještě vyhovovalo, že veškeré nápady může realizovat takřka bez povolení: *„Něco tě prostě napadne a nemusíš to nechat nikým schvalovat, ale prostě to můžeš hned udělat, jenom se dohodnout s pár lidma na tom.“*

Neformální pomoc lidem bez domova

Respondent Tomáš uvedl jako jeden z motivů pro zabránění opuštěného objektu úmysl vybudovat v něm ubytování pro osoby bez přístřeší, které by nebylo institucionalizované a které by fungovalo svépomocí: *„...jakoby by se vytvořil nákej jako dům pro lidi bez domova na zimu, takový přechodný bydliště prostě. Protože hodně z nás právě studovalo sociální práci, tak jsme si říkali, že by to byla vlastně taková DIY neformální podoba sociální práce, jakože když stát prostě není schopnej řešit tu situaci s bezdomovcema, tak jim vytvoříme vlastní barák, budeme se tam nějak střídat, budem je nějak svépomocně ošetřovat a tak. No a hodně se tam jako vedli diskuse, jestli by to mělo bejt spíš jako autonomní kulturní centrum, jako byla třeba Ladronka nebo jestli by to mělo bejt spíš právě zaměřený na tu sociální práci.“*

Upozornění na chátrající budovy

Dalším z motivů bylo upozornit na chátrající objekty, na nevyužité prostory, které by mohly nabýt smysluplné využití. Tomáš tedy mluvil o demonstrativních akcích, jejichž smyslem bylo právě poukázat nejen na opuštěné domy, ale i na okolnosti týkající se jejich vlastnictví: *„To bylo spíš demonstrativní většinou, že se to týkalo fakt toho, že jsme znali konkrétní management těch firem, věděli jsme, že to je totálně propletený, že ty lidi s tím nemaj vůbec zájem nic dělat.“* Připojil účel této akce: *„Spíš šlo o tu demonstraci a upozornění.“* V této souvislosti zmiňoval také protichůdnou situaci, vůči které se v tomto případě vymezoval: *„Tam jsme zase v tom*

prohlášení upozorňovali na to, že prostě, to je docela paradox jo, tady máš hlavák, máš tady všude prostě bezdomovce a tady jako ministerstvo spravedlnosti má jako prázdněj dům.“

Osamostatnění se od rodičů

Nastěhování do squatu může být způsobem, jak se osamostatnit od rodičů a začít žít nezávisle na nich. Tento motiv uvedla Kristýna a Tomáš. Kristýna se vyjádřila takto: *„Stalo se z toho pro mě normální bydlení, prostě jsem se osamostatnila od mámy, to jsem v té době dost chtěla, a začala žít s přítelem, to je přirozený. Byl to domov, který bych měla časem i jinde.“* I Tomáš uvádí vhodné načasování jeho nastěhování se do squatu: *„A vlastně zároveň v tu dobu jsem jakoby pořád bydlel u rodičů a už jsem se nějakou delší dobu chtěl stěhovat, nějak se osamostatnit, takže se to takle hrozně dobře jako potkalo.“*

Bydlení s partnerem

Pro Kristýnu bylo významné, že na squatu bydlel její partner, který jí i později nabídl, aby se do něj nastěhovala i ona. Jedním z důvodů, proč začala squatovat bylo, že chtěla žít se svým partnerem: *„No, prostě jsem se tam zamilovala do jednoho kluka, kterej tam bydlel.“* Impulz přišel z jeho strany: *„Byla to velká láska v té době a jednou se mě zeptal, jestli bych tam s nima taky nechtěla bydlet. Do té doby mě to nějak nenapadlo, ale když se mě zeptal, nechápala jsem, proč mě to vlastně už nenapadlo dřív.“*

Získání statusu

Jiří uvedl, že je pro něj squatting lákavý, také protože se jako squatter dostane do skupiny lidí, do které chce patřit a získá status, který je pro něj atraktivní: *„Protože squat, slovo squat jako je taková magická formule že jo. A já myslím, že zrovna v té době to bylo takový, po té pseudorevoluci, to bylo*

takový hodně jakoby v kurzu tohleto slovo používat. Protože to přišlo jakoby z venku, to nebylo tady jako obvyklý že jo, bylo to moderní, ale hlavně za hranicí toho přijatelného společensky.“ Popisoval, že může své obavy a nejistotu schovat za pózu: „Takže jsem si tak trošku jakoby, jako že jsem si připadal dost důležitěj, když jsem o sobě mluvil jako o squatterovi, rozumíš, nebo když jsem zakombinoval jakoby hodně to slovo squat a tak. Tak jsem vypadal, jako že jsem lepší než ti druzí jako.“ Na otázku, co pro něj znamená být squatter, odpověděl: „Vždycky je to jenom role, póza, prostě uniforma. Oblečená nějaká role, něco prostě, čím jakoby se zdánlivě definuješ pro okolí.“

Zaplnění volného času

Tomáš popisoval, že měl ve svém životě období, kdy nevěděl, jak zaplnit volný čas. Skončil se školou a pracoval na brigádách: *„A právě jsem začal mít docela dost volného času, nejdřív byly prázdniny že jo, to bylo fajn, ale pak jsem na nověj rok začal pracovat v kavárně jedný...“* Žádná činnost mu však nepřipadala smysluplná, začal i častěji pít alkohol: *„Ale nějakým způsobem jsem jakob i hodně pil v tu dobu, že to bylo takový jako, že ta přemíra volného času vlastně nebyla úplně jakoby dlouhodobě pro mě jako dobrá“.* I z tohoto důvodu se rozhodl squatovat, neboť viděl v opuštěném objektu velký potenciál pro vyplnění volného času: *„A vlastně v tom bylo docela fajn jako že přišlo tohle. Mě to vlastně jako dodalo hrozně jako nověj nějaký náboj, že najednou bylo za co když to tak řeknu za co jako bojovat nebo do čeho vrhat energii. To bylo vlastně hrozně fajn že v tu dobu jsem měl tolik volného času protože jsem ho většinu mohl dát do toho baráku, kde tý práce bylo strašně moc a bylo strašně moc věcí kolem. Takže mě to vlastně jako hrozně pomohlo no, že najednou sem měl něco, do čeho se vrtnout a ještě něco tak krásnýho, prostě velkej barák, kterej máš naplnit nějakjma věcmi.“*

Uspokojení potřeb

Pro Jiřího, Dušana a Terezu squat znamená nebo v minulosti znamenal řešení jejich nepříznivé situace, kdy neměli kde bydlet.

Východisko z nouze

Jiří nazval bydlení na squatu nutností, východiskem, a dodal: „*Já jsem tam musel být, protože jsem neměl kam jako jít.*“ Pro bydlení ve squatu se tedy rozhodl i proto, aby uspokojil jednu ze svých základních potřeb.

Nikým nerušený spánek

Dušan se potřeboval vyspat někde, kde ho nikdo nebude rušit: „*Pamatuju si, že už jsem byl hrozně unavený. Potřeboval jsem někde zalízt a nikoho nevidět. A taky jsem potřeboval spát, ta únava byla už šílená úplně.*“ V tomto squatu nakonec zůstal necelé tři roky: „*...dobře se tam spalo, takže tam jsem.*“

Změna stávajícího bydlení

Tereza popisovala, že soužití s matkou jejího přítele nebylo ideální, tak potřebovali najít jiné bydlení: „*Bydleli jsme u jeho mámy v paneláku, ale to moc nešlo tam, vona mě neměla ráda, dost jsme se hádaly, i s Vítou no.*“ A pak mluvila o tom, jak situaci vyřešili: „*Tak jsme přemejšleli, kam bysme mohli jít jinám no a tadyto bylo kousek od toho paneláku, no a nikdo tam nebydlel. S ní se to fakt už nedalo, několikrát nám i vyhodila věci, no trochu to chápu teď, dva feťáky by doma taky nikdo nechtěl.*“

Strach ze života na ulici

Tereza mluvila i o tom, že ženy bez domova jsou zranitelnější než muži a ve squatu je to jednodušší než na ulici: „*Víš co, je to vlastně takový bydlení. Když seš na ulici, tak seš ráda za střechu nad hlavou. Neprší na tebe jo, můžeš se*

tam schovat. Jako ženská to nemá na ulici lehký. Já mám Míru jo, ale kdybych ho neměla, tak se bojím. Ženská to sama na ulici nezvládne. Nevím jestli bych byla na squatu bez Mirka, každěj si pak s tebou může dělat co chce, víš jaký jsou ty feťáci.“

Alternativní bydlení

Jiří, Milan a Tomáš považují squatting za alternativu k běžnému bydlení, kdy člověk platí nájem nebo byt či dům vlastní. Těmto respondentům tato alternativa více vyhovuje, a to z různých důvodů.

Finanční dostupnost

Jiří vyzdvihuje finanční důvody a volnost v plnění povinností na atraktivní adrese: *„Prostě neplatit daně, krást energie, a v centru jako. V centru. Uprostřed centra prostě Prahy starý, úplně jakoby zdánlivě legálně si vegetit jako.“* Přidal hlavní rozdíl, který vnímá oproti běžnému bydlení: *„Odlišuje se to tím, že to je svobodnější po tý ekonomický stránce, že nejsi jakoby, nemáš povinnosti vůči státu, platit něco jako. Státu nebo tomu kapitalistickému majiteli jako.“* K tomu se přidává i Milan: *„Vyhovuje mi žít někde, kde si to můžu nějak přetvořit podle sebe. A kde nemusím nic platit že jo. Je to dost svobodný bydlení.“*

Realizace specifických představ o bydlení

I Tomáš má představu o nekonvenčním bydlení, které by bylo přesně podle jeho představ: *„A druhá věc je podle mě i nějaká touha žít úplně nákej takovej jako jinej život celkově, nákej prostě ne takovej jakěj si prostě třeba představujou tvoji rodiče nebo kterej je nějakým způsobem jako autentickéj, že už ten život sám o sobě je vlastně si vystačí a nemusíš moc dělat nic jinýho nebo jak to říct.“* Realizace jeho představ mu pak přináší uspokojení: *„...prostě jako*

ten nákej pocit hrдости na to, že si žiješ fakt po svém, je myslim na tom jakoby asi nejsilnější.“

Touha po domově

Dalším z motivů pro squatting může být touha po domově, po soukromí a vlastním útočišti, kde má člověk vlastní prostor.

Jistota vlastního místa

Jiří popisoval takové místo jako „...azyl, prostě místo, kam se můžeš vrátit a vždycky na tebe čeká. A hlavně tě tam nečeká žádný nemilý překvapení. Prostě je to tvoje jistota no. Vždycky se tam ráda vrátíš.“

Domov

Tereza přímo pojmenovala squat domovem a vysvětlila proč: *„Je to něco jako domov. Spíme tam, ale i si tam nechávám věci, ne všechny teda, ale nějaký. No jsem ráda, když tam zůstanou ty věci. Večer někdy když to jde, tak tam jíme, třeba si i zapálíme svíčky. To je nejhezčí ty svíčky, teplo domova (smích). Nevim, ale je to s Mirkem náš domov takovej...“*

Soukromí

Pro Milana je důležité, že má pevný bod a soukromí: *„Jak sem říkal, hlavně útočiště. Místo, ze kterýho každej den vycházím a zas se tam vracím... Skvělý bylo, když jsem mohl mít svý soukromí, kam jsem si prostě zalez.“* Soukromí a místo, kde se může kdykoli ukrýt před lidmi, jsou důležitými důvody také pro Dušana: *„Jsem hrozně rád, že tam jsem sám, protože se tam můžu před všema schovat, když chci. Nikdo mě tam neotravuje, to je pohodička. Takže to je místo, kde se schovávám, kde spím, jim a bydlím no.“*

3.3 Diskuse

Zjištěné motivy se překrývali, nestalo se, že by respondent měl pouze jeden motiv pro bydlení ve squatu. Některé motivy také byli pro dotazované primární a postupně se k nim nabalovaly motivy další. Takto popisuje Nakonečný proces, který je vyvolán určitým neuspokojivým výchozím stavem Motivace pak vychází z tohoto stavu, kdy není uspokojena některá z potřeb.¹⁰³

Například potřebu spánku v relativně bezpečném prostředí potřeboval uspokojit respondent Dušan, Tereza potřebovala místo, kde se vyspí, schová své věci, a které pro ni bude představovat domov. Motiv Jiřího, který mluvil o touze po změně politické situace, vycházel spíše z postoje, který zaujímá. Tomášův motiv, kdy měl v úmyslu pomáhat ve squatu osobám bez přístřeší, mohl vycházet z určitého ideálu, představě o specifické formě sociální práce. Každá motivace tedy odněkud pramení.¹⁰⁴

Některé interpretace odpovědí korespondují s důvody ke squattingu, jak jsou popsány v knize *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles*.

Například určité výroky Terezy se shodují s popisem kategorie, která je v literatuře nazvána *Squatting* založený na nedostatku.¹⁰⁵ Tereza se potýkala a stále potýká s bezdomovectvím, uvedla, že pokud by nebydlela ve squatu, nejspíš by se znovu ocitla na ulici. Bydlením ve squatu tedy řeší svou nepříznivou sociální situaci. Uznala však, že ani toto bydlení není ideální, v současnosti nemají topení, a squat, ve kterém bydlela dříve, měl propadlou střechu atd. Se sociálními službami, které poskytují ubytování, má zkušenost, ale nevyhovují jí.

Zkušenost s nimi však nemá Dušan, jehož motivem je také mít kde přebývat. Squat si našel sám a nemá chuť v něm bydlet s dalšími lidmi.

¹⁰³ Srov. NAKONEČNÝ, *Motivace*, 17-19

¹⁰⁴ Srov. SMÉKAL, *Pozvání*, 239

¹⁰⁵ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, *Squatting*, 22-25

Alternativní strategie bydlení¹⁰⁶ je další kategorií squattingu, jejíž popis v některých oblastech koresponduje s výroky respondentů. Sem lze zařadit výpovědi Milana, který se nechce nikomu přizpůsobovat a nechce vynakládat finance na bydlení. Chce si své bydlení uzpůsobit, zároveň mu vyhovuje komunitní život, který ve squatu funguje. Alternativní způsoby bydlení vyhledává, bydlel už na různých místech.

V tíživé sociální situaci není ani Tomáš, jehož motivy se dají rozdělit jak do skupiny Alternativní strategie bydlení, tak i do Podnikatelského¹⁰⁷ či Konzervativního squattingu¹⁰⁸. Sdílené bydlení je pro něj ideální, stejně tak jako možnost přizpůsobit si prostor podle sebe. Lákavé je pro něj vymýšlení a organizování společenských akcí ve squatu, bez úřední administrativy a svépomocí. Považuje to za smysluplné zaplnění jeho volného času. Zároveň se také účastnil nátlakové akce, při které obsadil prázdnou budovu, aby tak upozornil na její chátrání a na to, že je nevyužita. U Tomáše lze hovořit i o Politickém squattingu¹⁰⁹, hlavně v souvislosti s jeho nespokojeností s bytovou politikou státu a situací ohledně rasismu.

Jiří a Milan svými odpověďmi také korespondují s popisem kategorie Politický squatting. Jiří odmítá povinnosti vůči státu, Milan se vymezuje proti existujícímu společenskému systému.

Kristýna kladla důraz na seberealizaci a mluvila o squatu jako o místě, kde mohla svobodně tvořit, zároveň pro ni squat znamenal odstěhování se od matky a bydlení s partnerem. Tyto motivy mohou být součástí jak Alternativní strategie bydlení, tak i Podnikatelského squattingu, ale i dalších kategorií.

Jiří a Kristýna v současné době ve squatu nebydlí, a tak jsme se v rozhovoru vraceli k jejich zkušenostem se squattingem z minulosti. Z tohoto důvodu

¹⁰⁶ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 25-32

¹⁰⁷ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 32-37

¹⁰⁸ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 37-44

¹⁰⁹ Srov. SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, Squatting, 44-48

mohou být některá sdělení již zkreslená, respondenti vzpomínali na události, které se odehrávaly před mnoha lety. V případě Jiřího se jedná dokonce o události 90. let, v porevoluční době. Přesto si myslím, že se respondentům dařilo rozpomenout se i na pocity, které kolem svých prvních zkušeností se squattingem měli a dovedli je popsat.

Závěr

Nejdříve jsem v první kapitole teoretické části popsala squatting, jakožto pojem, který má historické, právní a ideologické souvislosti. Podstatnou podkapitolu pak tvořilo pět obecných důvodů, kvůli kterým lidé squatují.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na motivaci a snažila se jí trefně vymezit. Za důležité zde považuji, že každý motiv vychází z určitého bodu, ať už se jedná o potřebu či hodnotu jedince. Zde je začátek tzv. motivačního procesu. Dál už záleží na okolnostech, očekáváních a síle motivu, zda jedince rozpohybuje k aktivitě.

Další kapitola se již týkala rozhovorů o motivačních faktorech respondentů. Ty jsem stručně představila, stejně tak jako způsob, kterých jsem při sběru dat postupovala. Zvolila jsem kvalitativní formu šetření, protože jsem se snažila zjistit motivy u konkrétních lidí.

Cílem této práce bylo identifikovat a popsat motivy vedoucí osoby ke squattingu. Realizováním rozhovorů se squatterry a následnou analýzou jejich odpovědí, se mi podařilo nalézt dvanáct motivů, které je vedli ke squattingu. Tyto motivy jsem poté ilustrovala výpověďmi respondentů a doplnila shrnujícím komentářem. Cíl tedy považuji za splněný.

Motivů měl každý respondent hned několik. Záleží tedy na širším kontextu, na tom, zda jsou uspokojeny základní potřeby člověka a co má pro člověka v životě hodnotu. Jiné priority bude mít člověk, který přebývá v zimě venku, na ulici, a jiné zase člověk, který má jistotu bydlení a zázemí. Každý zjištěný motiv má pro konkrétního respondenta také odlišnou míru důležitosti, sledovat tuto míru a zjišťovat tak hodnotu jednotlivých motivů však nebylo cílem mého šetření. Cílem také nebylo vztáhnout zjištěné výsledky na všechny squatterry. Vždy se bude jednat o soubor motivů, který vychází z životního příběhu jedince.

Seznam použité literatury

ABDALLAOVÁ, N., a kol. *Anglicko-český výkladový slovník*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-304-5

ARMSTRONG, M. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1407-3

ARNOLD, J., a kol. *Psychologie práce: pro manažery a personalisty*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1518-3

BEDRNOVÁ, E., NOVÝ, I. A kol. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. A dopl. Vyd. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-169-0

BEDRNOVÁ, E., NOVÝ, I. *Psychologie a sociologie v řízení firmy: Cesty efektivního využití lidského potenciálu podniku*. Praha: Prospektrum, 1994. ISBN 80-7175-010-7

DUFKOVA, I., UHL, P., ZLÁMAL, J. *Policie a sociální radikalismus (extremismus)*. Praha: Střední policejní škola MV v Praze 9 a Český helsinský výbor. 2001

FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: MU, 1998. ISBN 80-2101798-8

GEIST., B. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 80-85605-28-7

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5

HRADECKÝ, I., a kol. *Definice a typologie bezdomovství: zpráva o realizaci aktivity č. 1 projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR*. Praha: Naděje, 2007. ISBN 978-80-86451-13-8

CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6

CHROMÝ, J. *Squatting na český způsob v trestněprávních souvislostech*. In: *Trestní právo*. 2011, roč. 16, č. 9, str. 14-23. ISSN 1214-3758

LOJDA, J. *Manažerské dovednosti*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3902-1

MARTINCOVÁ, O., a kol. *Nová slova v češtině: slovník neologizmů*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0640-0

MARTINCOVÁ, O., a kol. *Nová slova v češtině 2: slovník neologizmů*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1168-4

MIKULÁŠTÍK, M. *Manažerská psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1349-6

NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7

NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1290-7

NEDĚLNÍKOVÁ, D. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: MPSV. 2007

PLAMÍNEK, J. *Tajemství motivace*. Praha: Grada Publishing. 2010. ISBN 978-80-247-3447-7

REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing. 2009. ISBN 978-80-247-3006-6

RŮŽIČKA, V. *Squaty a jejich revoluční tendence*. Praha: Triton, 2007. ISBN 80-7254-859-X

ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1174-4

SCHEIN, E. *Psychologie organizace*. Praha: Orbis, 1969.

SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-85947-80-3

SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE. *Squatting in Europe: Radical Spaces, Urban Struggles*. Wivenhoe/New York/Port Watson: Minor Compositions, 2013. ISBN 978-1-57027-257-8

ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I: § 1-139 Komentář*. Praha: Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-109-3

VÁGNEROVÁ, M., CSÉMY, L., MAREK, J. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5

VISINGER, R. Úvahy o squaterství z pohledu práva evropských zemí. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 2008, č. 16., str. 583-596. ISSN 1210-6410

Seznam použitých zákonů:

ČESKO. Ústavní zákon č. 2 ze dne 16. prosince 1992, Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992. URL: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKO. Zákon č. 250 ze dne 12. července 2016, o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2016. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>

ČESKO. Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>

Seznam použitých internetových zdrojů:

BÁRTOVÁ, Š., a kol. Squatting a pražská municipalita. In: *PES – Politická a ekonomická sociologie* [online]. 2011 [cit. 2017-09-28]. URL: <http://squattexts.wikidot.com/squatting-a-prazska-municipalita>

DOLEŽALOVÁ, E. Historie usedlosti Cibulka v kostce. In: *O Cibulkách, Šmukýřce a okolí* [online]. 2015 [cit. 2017-11-10]. URL: <http://www.cibulky.info/historie-usedlosti-cibulka-v-kostce/>

JIŘIČKA, J. Milada čtyři roky po odchodu squaterů dál chátrá, převod vily se vleče. In: *iDNES.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-09-25]. URL: https://praha.idnes.cz/byvaly-squat-milada-zustava-prazdny-dvl-/praha-zpravy.aspx?c=A130623_131154_domaci_jj

MERRIAM-WEBSTER. Squat. In: *Learner's Dictionary*. [online]. [cit. 2017-09-20]. URL: <http://learnersdictionary.com/definition/squat>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Co je extremismus [online]. Praha: 2010 [cit. 2017-10-02]. URL: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>

RYSKA, P. Staré Střešovice. In: *Praha neznámá* [online]. 2014 [cit. 2017-11-10]. URL: <https://www.prahaneznama.cz/praha-6/stresovice/stare-stresovice/>

About Klinika. In: *KLINIKA. Autonomní sociální centrum – Jeseniova 60, Praha 3* [online]. [cit. 2017-10-10]. URL: <https://klinika.451.cz/english/>

OBSAĎ A ŽIJ: Squatterské iniciativy na území bývalého Československa v letech 1990–2003 [online]. Praha: Obzor, 2005 [cit. 2017-11-10]. URL: <http://obzor.euweb.cz/Obsad-a-zij.pdf>

Prohlášení Vzpomínky na budoucnost – OBSAĎ A ŽIJ [online]. 2013 [cit. 2017-10-10].

URL: <https://vzpominkynabudoucnost.squat.net/index0d0b.html?p=36>

Squateři dnes krátce obsadili vilu Milada, dva byli zadrženi. In: *LIDOVKY.cz* [online]. 2009 [cit. 2017-09-26]. URL: https://www.lidovky.cz/squateri-dnes-kratce-obsadili-vilu-milada-dva-byli-zadrzeni-p4x-/zpravy-domov.aspx?c=A090707_103235_ln_domov_pks

Squatteři obsadili dům na Pohořelci. [online]. 2013 [cit. 2017-10-10].

URL: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1077917-squatter-i-obsadili-dum-na-pohorelci>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru s Kristýnou

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s Terezou

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s Milanem

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s Dušanem

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s Tomášem

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s Jiřím

Příloha č. 1 – Přepis rozhovoru s Kristýnou

Mohla bys popsat, jak vypadal tvůj život v době, když si začínala bydlet ve squatu?

Než jsem začala bydlet na baráku, bydlela jsem u mámy. Táta od nás odešel, když mi bylo patnáct. S mámou to bylo doma dobrý, vlastně se nám oboum docela ulevilo, když táta odešel. V té době, kdy se táta stěhoval, jsem začínala chodit na střední a poznala nové lidi, se kterejma jsme vymejšleli různé akce a párty, hlavně o víkendech, byla jsem ráda, že vypadnu z toho dusna, co je doma a nějak se odreaguju, vypnu, pustim z hlavy hádky rodičů. Natrefila jsem na střední na super lidi, s některejma se vidáme dodneška. Fakt jsme si sedli. Trávili jsme spolu veškerej volnej čas a byli spolu i ve škole, prostě skoro pořád a furt jsme si měli co říct a furt byla sranda. Vnímala jsem je jako svojí rodinu, ještě k tomu v té době se mi ta vopravdová rodina rozpadala a oni mě podrželi. Ještě v té pubertě jste takový přecitlivělý...no prostě nevím, co by se stalo, kdybych je v té době neměla.

Kolik vás v téhle skupině, o které mluvíš, bylo?

Bylo nás sedm, tři kluci a čtyři holky, byli jsme ve třídě taková silná skupinka. Se třema z nich už se nevidáme, ale s ostatníma jsem v kontaktu.

Začala jsi o svých kamarádech mluvit ve spojitosti s tvými začátky se squattingem. Jak s ním souviseli oni?

Jo, no. Takže jsme chodili na různé akce, jak jsem říkala. Hlavně to byly různé koncerty, hlavně punkový a HCčko a tak. Seznamovala jsem se v té době se spoustou nových lidí. No a když jsem byla asi ve třetáku, zašli jsme na jeden takovej koncert i na jeden squat tady v Praze. Hrála tam jedna naše oblíbená kapela, kámoši vlastně, byl v ní kytarista, se kterým chodila moje kamarádka. Pamatuju si, jak jsem se tam trochu bála jít, když se řeklo, že se jde na koncert tam, protože jsem v té době moc nevěděla, co se ve squatech jako děje. A taky sem se bála, abych neměla nákej průser, aby třeba nepřijeli policajti nebo tak něco. Nevím, takový iracionální obavy, strach z neznámýho. Bylo to samozřejmě úplně normální, jako každej koncert někde v hospodě, no tak jsme byli rádi, že máme další místo, kam můžeme s kámošema chodit.

Takhle ses teda seznámila s tím, co se ve squatu může odehrávat. Jak tě napadlo, že bys sama mohla bydlet ve squatu?

Postupně jsem začínala chápat, že squat je místo, kde se pořádaj nejenom koncerty, ale že se tam vlastně daj vymyslet i jakýkoli jiný akce. Stačí, když se domluvíš s lidma, co tam bydlej a ty ti s tím i rádi pomůžou. Nebo aspoň tady to tak bylo. No a moje partička ze střední grafický jsme se rozhodli, že pomůžem s nákou výzdobou v místnosti, kde se pořádali koncerty, protože nám

to tam přišlo trochu smutný a šedivý. Nebyl s tím žádný problém, naopak, obyvatelé domu to uvítali. Pak jsme tam dokonce měli jednu i výstavu, což bylo fakt super. I z těchhle důvodů jsem tam začala trávit spoustu volného času, byla jsem tam pak fakt často.

Co bylo dalším důvodem?

No, prostě jsem se tam zamilovala do jednoho kluka, kterej tam bydlel. Hodně nám pomáhal s tou výstavou a tak a byl trochu starší než já. Byla to velká láska v té době a jednou se mě zeptal, jestli bych tam s nima taky nechtěla bydlet. Do té doby mě to nějak nenapadlo, ale když se mě zeptal, nechápala jsem, proč mě to vlastně už nenapadlo dřív. (smích) Moje máma o mě měla strach, ale v té době měla nově přítele a tak se víc zaměřila na něj. Měly jsme hezkej vztah, ale vlastně takovej vlašnej. Vlastně se ani moc nezajímala o to, co dělám ve volným čase. No a tak jsem si tam k němu nastěhovala nějaký věci a začala naši místnost vylepšovat. Měla jsem v té době nějaký příjmy z malejch zakázek, pracovala sem už na konci střední trochu jako grafička. Ale vlastně jsem moc peněz nepotřebovala, byla jsem student a studium jsem ještě plánovala a nájem jsem platit nemusela. Jídlo jsme měli hodně dohromady s lidma z baráku nebo jenom s přítelem, vždycky bylo dost pro všechny.

Jaké pak byly důvody, kvůli kterým jsi na squatu zůstávala?

Stalo se z toho pro mě normální bydlení, prostě jsem se osamostatnila od mámy, to jsem v té době dost chtěla, a začala žít s přítelem, to je přirozený. Byl to domov, který bych měla časem i jinde. Zásadní pro mě bylo i to, že jsem tam mohla svobodně tvořit a byla jsem obklopená kreativníma a inspirativníma lidma, který měli pochopení pro moje aktivity a pro mojí potřebu se vyjádřit. A ještě mě v tom podporovali. Bydlela tam pak ještě jedna moje kámoška a kámoš z té původní party ze střední, taky oni byli důvodem, proč jsem tam chtěla bydlet a pak taky ten přítel. Líbilo se mi, že se s nima všema takhle dělim o bydlení a všechno kolem, byli jsme prostě jedna velká rodina. (smích) Řešili jsme co je potřeba předělat, vylepšit, kdo nakoupí jídlo, co se uvaří...prostě jako v každý jiný domácnosti, akorát nás bylo hodně.

Je naopak něco, co tě odrazovalo na bydlení ve squatu?

První co mě napadlo, je zima. Přes zimu se nám moc nedařilo naší místnost vytopit, hlavně v noci byla kosa. A pak mě taky dost štvali policajti, který občas přišli prudit a vyhrožovat no. Vim, že to není nic divnýho, že chodili, protože ten dům prostě nebyl náš majetek. Ale majitel nám dal souhlas, abysme tam byli, takže mi pak ani nepřišlo, že jsme tam nelegálně a že bysme tam třeba být neměli. Vůbec jsem to tak nevnímala, ještě když jsme to tam tak opravili a starali se o to a nic špatnýho jsme tam nedělali.

Příloha č. 2 – Přepis rozhovoru s Terezou

Považuješ se za squattera?

Jo, každej kdo bydlí v opuštěným baráku, je squatter, nebo ne? Teda podle mě jo.

Bydlíš tedy v opuštěném baráku. Jak dlouho už?

V tomhle jsme s Mirkem ted'ka několik měsíců. Předtim bylo hezky a teplo, léto. Ale ted' v zimě je lepší bejt pod střechou. No a taky tam jsou dveře, který se daj utěsnit. Zavřít úplně ne, ale dáme tam hodně dek a netáhne nám tam. Vymejšlíme něký topení, protože my jsme měli, ale ukradli nám ho, takže ted' sháníme nový no.

Tohle je tvůj první squat, ve kterém jsi kdy bydlela?

No tak to vůbec jako (smích). Už sem bydlela na hodně squatech. Hlavně v tý zimě vždycky no. Máme to s Mirkem radši než něký ty noclehárny a tak, je tam špína. No a ubytovny jsou moc drahý. To jako i když pracuju, tak to nemáme šanci to zaplatit, jako vim, že něco proplácí sociálka jo, to my už jsme to několikrát zkoušeli, jako Mirkovi to vůbec nedaj no a víš jak já to na tý mý sociálce mám, tam to je jako úplně nereálný s tou ženskou něco domluvit no, vona mě nemá ráda a slyším to i od ostatních, že prostě s ní není řeč.

Pověz mi o tvých předešlých squatech.

Jo, no tak co by tě zajímalo?

Vzpomeneš si třeba na tvůj první squat?

Jo takový věci člověk nezapomíná. To je nákejch asi deset dvanáct let zpátky, to jsem eště nebyla s Mirkem, ale s Víťou. No a jednou jsme objevili takovej malinkej baráček s velkou zahradou, tam na Hájích, jde se tam chvíli od metra, než tam dojdeš, úplně opuštěný to tam je, pár baráčeků kolem, ale jinak nikde nikdo, tak jsme tam vlezli. Nebyl to jako žádněj luxus, trochu to padalo i jo, ale spát se tam dalo no a pak to zbourali.

Jak dlouho jste tam přespávali?

Asi tak rok. Dost jsem to tam uklidila, hlavně suť a cihly, který se tam válely, ta zahrada byla spíš takovej sad, měli jsme tam jabka.

Ještě mi popiš, jak vypadalo vaše bydlení v tomhle squatu.

No tak teda jsem to tam takle uklidila, aby bylo kam složit hlavu, tam se toho válelo hodně, i odpadky různý no a vono to mělo dost propadlou střechu totiž a táhlo tam. Jsme si tam natahali koberce, který jsme dali všude, i místo dveří, von to byl fakt malej baráček jo, dvě místnosti prostě. No, Víťa s ostatníma tam

pak dali něco na tu střechu, aby na nás nepršelo, to pak teda ulítlo, ale dali to tam znova. Policajti několikrát přišli, ale byli na nás hodný, šlo to, jen nám vždycky řekli ať tam neděláme bordel no a pak nám přijeli říct, když se to mělo bourat no. Byli hodný.

Než jste začali bydlet v tomhle baráčku, jak vypadal tvůj život?

Byla jsem s tím Vítou a dost jsme brali no, já jsem uklízela kanclý a von taky vobčas vydělával jo, to von se zase snažil. Bydleli jsme u jeho mámy v paneláku, ale to moc nešlo tam, vona mě neměla ráda, dost jsme se hádaly, i s Vítou no. Já ty paneláky tak nemám ráda, teď jsou všude a je to hnusný, ty sídliště. Tak jsme přemejšleli, kam bysme mohli jít jinám no a tadyto bylo kousek od toho paneláku, no a nikdo tam nebydlel. S ní se to fakt už nedalo, několikrát nám i vyhodila věci, no trochu to chápu teď, dva feťáky by doma taky nikdo nechtěl.

Co pro tebe bydlení ve squatu znamená?

Víš co, je to vlastně takový bydlení. Když seš na ulici, tak seš ráda za střechu nad hlavou. Neprší na tebe jo, můžeš se tam schovat. Jako ženská to nemá na ulici lehký. Já mám Míru jo, ale kdybych ho neměla, tak se bojím. Ženská to sama na ulici nezvládne. Nevím, jestli bych byla na squatu bez Mirka, každé si pak s tebou může dělat, co chce, víš jaký jsou ty feťáci.

Squat pro tebe teda představuje „střechu nad hlavou“. Je ještě nějaký jiný důvod, proč se tam vracíš?

Je to něco jako domov. Spíme tam, ale i si tam nechávám věci, ne všechny teda, ale ňáký. No jsem ráda, když tam zůstanou ty věci. Večer někdy když to jde, tak tam jíme, třeba si i zapálíme svíčky. To je nejhezčí ty svíčky, teplo domova (smích). Nevím, ale je to s Mirkem náš domov takovej, i když nikdy nevíš kdy přídou policajti a vyhodí tě nebo tak, to už se nám taky stalo. Většinou je to v noci.

Příloha č. 3 – Přepis rozhovoru s Milanem

Co je podle tebe squatting?

Životní styl. Názor, že když někomu něco patří, neznamená to, že to může zanedbávat.

Týká se tento názor nějaké konkrétní oblasti života?

To víš že jo, jde o bydlení. Jde o to, že někdo bydlí a stará se o opuštěnej barák, o kterej se majitel nestará. Je to taková prevence před chátráním, ale taky tvoje útočiště, bydlení prostě.

Tím se dostáváme k tomu, co pro tebe znamená tvůj squat?

Jak sem říkal, hlavně útočiště. Místo, ze kterýho každěj den vycházím a zas se tam vracím. Bydlel sem už na různých squatech, ted' sem na takovym průměru, ale úplně nejhorší to není. Ale nejlepší taky ne, to byli jiný.

Je to teda pro tebe prostor, kam se můžeš vrátit. Ještě něco pro tebe tohle „útočiště“ představuje?

Je to mnohem víc. Jak sem říkal, je to životní styl, postoj. Dávám tím najevo, že se nechci přizpůsobovat, nikomu. A hlavně ne kapitalismu, kterej ždíme z lidí peníze. Vyhovuje mi žít někde, kde si to můžu nějak přetvořit podle sebe. A kde nemusím nic platit že jo. Je to dost svobodný bydlení.

Můžeš říct, v kolika squatech už jsi za svůj život bydlel?

Ty jo, tak to ti přesně nepovím. Vlastně jako celej svůj život bydlím po squatech. Bude mi pade a asi tak od svých pětadvaceti bydlím různě. No tak půlku života no. Žil jsem i na zahraničních squatech, i v autě, různě.

Zkus si vzpomenout na tvoje začátky se squattingem.

Pamatuju si naštvanost, kterou jsem zažíval v pubertě. Naštvanost a takovou jako nespokojenost nebo co, furt mě všechno vytáčelo. Taky jsem jako nevěděl co se životem pořádně. Nic mi nebylo dost dobrý. Hledal jsem. No a pak jsem vypad. Už se to mohlo že jo, tak sem vodjel, nejdřív do Francie, pak Španělsko. Neměl jsem to jako nijak promyšlený, jen jsem věděl, že se musím hnout. No a tak jsem vodjel tam. No a tam jsem se nějak vochovejtal a natrefil na nějaký lidi a ty mě pozvali k nim. No a to bylo poprvý co sem bydlel na squatu. Zůstal sem vždycky několik měsíců. Líbilo se mi, že sem si moch dělat co sem chtěl. Nikdo mě nebuzeroval. Ty lidi byli totálně svobodný, nic po mě nechtěli a já nic nechtěl po nich. Byli to zajímaví týpci. A všichni se tak nějak jako respektovali, ať už byli jakýkoli a že teda divný některý fakt byli jako, to jo. Ale právě proto mohli bejt tam. Všude jinde by je asi jako odsuzovali nebo by je nebrali, ale tady bylo každému jedno, kym nebo kdo jsi. Taky sis moch dělat cos chtěl.

Uklidit se a číst si, brát drogy, pěstovat kytky, tvořit, malovat, anebo taky nic nedělat. Jasně, občas někdo udělal ňákou blbost, jednou jsme třeba málem vyhořeli, ale všechno jsme zvládli. To k tomu tak nějak patří. Pokus omyl (smích). No a pak takovýhle kiksy stmelej partu a časem se tomu zasmějete.

Co ještě ti tam imponovalo?

Že nemusím nikomu platit za ubytování, za hotel nebo něco a stejně sem za hranicema (smích). To, jak jsou všichni free a navzájem si pomáhaj, víš co. To jsem do té doby moc nezažíval teda.

Bylo to takhle v každém squatu, ve kterém jsi bydlel?

To teda ne. Vždycky záleží na lidech, to je jasný. A na tom, jaký maj trable, který je pak nutěj dělat něco, co by nedělali, kdyby ty trable neměli. No ale většinou jo. Většinou jsem měl asi na lidi štěstí. Anebo nevim. Zažil jsem různý squaty. Na některejch mi bylo líp, na některejch hůř, tam jsem se pak moc dlouho nezdržoval, když to teda šlo.

Jak to vypadalo na squatu, kde ti bylo lépe, jak říkáš?

To byly třeba ty, o kterých jsem ti vyprávěl, Španělsko a Francie, hned ty první. Dost se mi líbilo v Holandsku, tam jsem žil několik let. Ale i u nás byli dobrý. No, jak jsem říkal, nikdo tě neprudil. Byl si sám za sebe, na druhou stranu ti pomohli, když jsi potřeboval. Skvělý bylo, když jsem mohl mít svý soukromí, kam jsem si prostě zalez. No a pak jsem taky rád pomáhal s pořádáním různejch akcí, hlavně koncertů, ale i různejch demošek, myslim, že to má smysl.

Proti čemu byly tyhle demonstrace zacílené?

Různě hele, proti různejm omezením, kterejma nás stát denodenně omezuje a šikanuje. Proti kapitalismu a konzumu, proti tomuhle stylu života, kterej spíš lidi omezuje, než aby je rozvíjel. A tak, tohle jsme měli s hodně lidma společný. Proto jsme se rozhodli vždycky něco takovýho uspořádat.

Můžeš nějak pojmenovat to, co jste měli společné, jak jsi říkal?

No, pojmenovat, to bude asi ten postoj nebo nevim. Prostě lidi, který jsem zažil já na squatech, měli takovýhle myšlení, podobný jako mám já. Taky se nechtěj moc přizpůsobovat, štve je třeba ňákej uměle vytvořenej systém, kterej tu je, bojujou třeba proti němu. Třeba tak, že bydlej někde, kde to není úplně povolený, protože jim připadá nesmyslný, aby ty domy chátraly. Někdo nás nazývá anarchistama nebo tak, když jsme jako proti tomu státu a tomu nastavení co tu je a tak, ale to jsou všechno jenom ňáký škatulky zas, na to moc nehraju. Ale jako jo, někdo se tak nazývá, je mi to jedno.

Je na squattingu něco, co tě od něj odrazuje?

Jo, když mě někdo votravuje v mém soukromí. Zažil jsem i squaty, kde se kradlo, to je pak blbý. No a pak když mě někdo ze squatu vyhazuje. To teda fakt nemám rád. Policajti, který si jen léčej svý komplexy a používaj sílu a zbraně. Zbraně fakt nesnáším. Spíš je ale víc věcí, který mě přesvědčujou, že žítí na squatu je správný, jako pro mě. No a o těch už jsem mluvil.

Příloha č. 4 – Přepis rozhovoru s Dušanem

Co je podle tebe squatting?

Když někdo bydlí tam, kde nemá, kde neplatí nájem, kde to není jeho. Kde o něm třeba ani ten majitel toho domu nebo něčeho ani neví anebo ví, ale dovolil mu tam být, jako mě. Já nevím. Prostě squat je místo, kde bydlíš, dokud tě někdo nevyhodí, protože je to jeho právo.

Pověz mi o squatu, ve kterém bydlíš ty.

Tak jak jsem řekl, bydlím ve squatu a ten majitel toho domu o mě ví že tam jsem. Je to dost velké barák, vilka taková, vůbec nikdo tam nebydlí, jenom já. A občas slyším hlasy, ale o tom si povídáme spolu někdy jindy (smích). No a taky tam na sebe někdy koukáme s takovou mourovatou kočkou, která někdy přijde a sedí a kouká na mě a já na ní. Jednou se mi i otřela o nohu, ale hladit nechtěla a já jí taky vlastně nechci hladit (smích). Takže si rozumíme (smích).

Jak dlouho už tam bydlíš?

Hele dva roky určitě, to víc, bude to už dva a půl roku nebo třičtvrtě.

Co pro tebe tvůj squat znamená?

Nooo... je to teďka jako můj domov. I když jednou chci bydlet jinde. Dyt' víš. Jsem hrozně rád, že tam jsem sám, protože se tam můžu před všema schovat, když chci. Nikdo mě tam neovtravuje, to je pohodička. Takže to je místo, kde se schovávám, kde spím, jím a bydlím no. Mám tam jednu místnost, která je jako větší a tam jsem nejvíc, mám tam i trochu nábytek, ale ne moc, nechci toho mít moc, jen tak co potřebuju zrovna. Takže stůl, židli, matraci a kamna. Občas tam dotáhnu třeba něco, nedávno sem třeba našel věšák, ale pak to zas vyhodím po nějaký době, chci mít prostě málo věcí, mám to radši. Kamna jsou ale důležitý, mám na zahradě hromadu dřeva, tak pálim, jde to do komína, takže dobrý. Jo a mám taky rádio, někdy ho zapnu a poslouchám třeba zprávy, někdy hudbu, ale moc ne. Vono je totiž na baterky, takový malý jak ho můžeš nosit sebou, no a voni toho moc ty baterky nevydržej. Já tam jako nemám elektriku, jen vodu, ale to jenom dole v přízemí, no a ta je studená, ale stejně jsem si tam vyrobil takovou sprchu, natáh jsem tam hadici a funguje to, akorát je ledová, takže když se mi chce, vohřejvám ji na kamnech. Třeba na čaje, který mám rád. Ochutnávám různé druhy a koukám při tom na takovou starou mapu, která mi visí na stěně a představuju si, kde jako ten čaj vyrost a odkud jako je. I když je to dost blbost a stejně ty čaje jsou určitě všechny z číny nebo tak. A pak taky rád ochutnávám piva, různé druhy víš, koupim si jedno dvě pivka po práci, jako lahváče a jdu s nima domů, dám si je před spaním, líp se pak usíná. Některý mi nechutnají.

Jak jsi k tomuhle bydlení přišel?

Já jsem ho sám našel. Teda já jsem o tom baráčku věděl vždycky. Teda, počkej, bylo to tak, že já jsem tam totiž blízko bydlel už dřív, ale jako normálně, v bytě, s mojí partnerkou a s našim psem, to jsem normálně chodil do práce, vlastně normálně moc ne, byl jsem tam furt, taky proto se se mnou rozešla že jo. Ale já jsem v té době taky hodně pil a nejenom to a vona taky, dost jsme se hádali a tak. Pak jsem naboural to auto že jo a vzali mi řidičák protože sem nadejchal a měl jsem zlámanou tu nohu a byl jsem doma a nebylo to dobrý, ona pak radši odešla, jinak nevím co by se stalo. No a to nebylo dobrý období pro mě, všechno se njejednou ... a mě pak chvíli po tomhle všem vyhodili i z toho bytu. Tak nějak jsem pár dní chodil po Praze a fetoval, nevím ani jak to bylo dlouho už no a pak mi nějak došlo, že tam u nás jsou takový vilky a ta jedna už je dlouho taková prázdná a vopuštěná, tak jsem se tam šel podívat a už sem tam zůstal. Se tam dalo normálně vlízt voknem, nevím, proč už tam dávno někdo nebyl. No ale teď už mám normálně klíče. Chodí tam totiž někdy, spíš málo, jedna paní z realitky, se kterou se už známe a ta mi dala právě klíče. Jsme domluvený, že to tam jako budu hlídat a tak jako trochu udržovat, že budu vlastně takovej jako správce (smích). No, vona je fajn ženská, někdy tam přijde s lidma, jako zájemcema, a to jsme pak domluvený, že se zdejchnu, ale moc často to nebejvá teda, takže dobrý. Von to zatím nikdo nechce, ta rekonstrukce by byla asi dost drahá no, ale zas je to na hezkým místě. No mě to teda jako nevadí, že to nikdo nechce.

Popisuješ události, které vedly k tomu, že ses ocitl na ulici. Nepřemýšlel jsi nad tím, že bys využil nějakou sociální službu, kde bys třeba jen přespal nebo přechodně bydlel?

To se mi nechtělo. Dost jsem pil a fetoval taky a nějak jsem nad tímhle nepřemejšlel. Venku bylo hezky, v zimě by to taky bylo jiný. Vlastně už moc nevím, co jsem celý ty dny dělal. Prostě jsem se flákal a chodil a nacházel různý věci. A vlastně si to nedokážu představit ani teď. Celej život sem bydlel na Vinohradech a pak s tou mojí přítelkyní, hezký čistý bydlení, chci mít to svoje a nechci si vůbec představovat, že bych spal nebo bydlel s lidma jako jsou třeba ty, co choděj sem k vám.

Z jakého důvodu sis tedy tenkrát řekl, že vlezeš do toho domu?

Pamatuju si, že už jsem byl hrozně unavenej. Potřeboval jsem někam zalízt a nikoho nevidět. A taky jsem potřeboval spát, ta únava byla už šílená úplně. Nevím jak dlouho jsem spal, ale pak jsem to tam prohlíd, jako v tom baráku, pořád jsem čekal, jestli někdo nepříjde třeba, no ale nikdo nešel a dobře se tam spalo, takže tam jsem.

Příloha č. 5 – Přepis rozhovoru s Tomášem

Kde ses poprvé setkal se squattingem?

Od dob Milady jsem jako nějak okolo toho motal, jako spíš jako takovej pasivní pozorovatel, chodil jsem na ty demonstrace, kde jsem jako fandil lidem z Milady, pak voni vlastně dostali dům místo Milady, dostali takovej dům od jednoho prostě majitele, tak tam jsem chodil na nějaký kurzy komiksu, nějak jsem se tak jako dostával i do tý anarchistický scény skrze to, ale pořád jsem byl spíš jako takovej pasivnější. A pak jsem vlastně jako fungoval několik let v iniciativě Ne rasismu, to bylo teda jako jiný téma, ale zároveň jsme se hodně zaměřovali třeba na bydlení, a na to, jak bydlení ovlivňuje prostě jakoby tady ty rasistický nálady, jakože prostě ty romové, na který byli často pořádány ty pogromy, tak byli často jakože nejnižší vrstvy a tak jsem se začal zajímat o sociální bydlení a nějak jsme si to začali propojovat s tím squattingem. A pak jsem byl u akce, která se jmenovala Obsad' a žij! Vzpomínky na budoucnost, kdy se obsazovalo víc prázdných domů najednou, v jeden den, asi devět, jako vzpomínka na vyklizení Ladronky.

Co bylo cílem téhle akce, kdy se v jeden den obsadilo několik domů?

To bylo spíš demonstrativní většinou, že se to týkalo fakt toho, že jsme znali konkrétní management těch firem, věděli jsme, že to je totálně propletený, že ty lidi s tím nemaj vůbec zájem nic dělat. Spíš šlo o tu demonstraci a upozornění. To bylo podobný jako tenkrát na hlaváku, kdy jsme obsadili dům u hlaváku, kterej patřil ministerstvu spravedlnosti a tam nás bylo asi sto myslim. To se docela podařilo svolat pěkně. Tam jsme zase v tom prohlášení upozorňovali na to, že prostě, to je docela paradox jo, tady máš hlavák, máš tady všude prostě bezdomovce a tady jako ministerstvo spravedlnosti má jako prázdný dům. To je třeba čtyři roky zpátky si myslim, ten dům je jako dodnes prázdný.

Popiš prosím, jak vypadal tvůj život, když jsi začínal bydlet ve squatu.

To je šťavnatý. Hele jo, já si to docela dobře pamatuju. Bylo to tak, že já jsem studoval dva roky a po dvou letech jsem se rozhod, že se na to vykašlu, protože jsem prostě cejtíl, že to není to, co chci dělat. A právě jsem začal mít docela dost volnýho času, nejdřív byly prázdniny že jo, to bylo fajn, ale pak jsem na nověj rok začal pracovat v kavárně jedný. No a bylo to jakoby fajn, že jsem vlastně poprvé v životě měl čas trošku pracovat, takže jsem si i něco málo vydělal, ale jako ne moc. Ale nějakým způsobem jsem jakoby i hodně pil v tu dobu, že to bylo takový jako, že ta přemíra volnýho času vlastně nebyla úplně jakoby dlouhodobě pro mě jako dobrá. A vlastně v tom bylo docela fajn jako že přišlo tohle. Mě to vlastně jako dodalo hrozně jako nověj nákej náboj, že najednou bylo za co když to tak řeknu za co jako bojovat nebo do čeho vrhat energii. To bylo vlastně hrozně fajn že v tu dobu jsem měl tolik volnýho času

protože jsem ho většinu mohl dát do toho baráku, kde ty práce bylo strašně moc a bylo strašně moc věcí kolem. Takže mě to vlastně jako hrozně pomohlo no, že najednou sem měl něco, do čeho se vrátit a ještě něco tak krásného, prostě velký barák, kterej máš naplnit nějakýma věcmi. A vlastně zároveň v tu dobu jsem jakoby pořád bydlel u rodičů a už jsem se nějakou delší dobu chtěl stěhovat, nějak se osamostatnit, takže se to takle hrozně dobře jako potkalo.

Jaké využití pro opuštěný dům tě napadlo jako první, když jsi ho spolu s ostatními zabíral?

Napadlo mě, že jakoby by se vytvořil nějaký jako dům pro lidi bez domova na zimu, takový přechodný bydliště prostě. Protože hodně z nás právě studovalo sociální práci, tak jsme si říkali, že by to byla vlastně taková DIY neformální podoba sociální práce, jakože když stát prostě není schopnej řešit tu situaci s bezdomovcema, tak jim vytvoříme vlastní barák, budeme se tam nějak střídat, budem je nějak svépomocně ošetřovat a tak. No a hodně se tam jako vedli diskuse, jestli by to mělo bejt spíš jako autonomní kulturní centrum, jako byla třeba Ladronka nebo jestli by to mělo bejt spíš právě zaměřený na tu sociální práci.

Jaké důvody máš k tomu, abys ve squatu setrval?

Tak jedním z těch důvodů je prostě touha po nějakým komunitním životě, po něčem jako takovým společnějším, než je prostě třeba studentskej byt, kde se lidi nevidaj a tak, to je jako jedna věc. A druhá věc je podle mě i nějaká touha žít úplně nějaký takovej jako jinej život celkově, nějaký prostě ne takovej jak si prostě třeba představujou tvoji rodiče nebo kterej je nějakým způsobem jako autentickej, že už ten život sám o sobě je vlastně si vystačí a nemusíš moc dělat nic jinýho nebo jak to říct. Člověk úplně jako cejtí, že žije život tak, jak si ho vybral a prostě jako ten nějaký pocit hrdosti na to, že si žiješ fakt po svým, je myslim na tom jakoby asi nejsilnější.

Zmiňoval jsi tu zimu, jsou ještě nějaké věci, které ti na squatování nevyhovují?

Tak samozřejmě. Já jsem třeba, jak jsem tam bydlel vlastně jakoby od začátku a nejdíl z těch lidí, tak jsem byl hodně přesocializovanej, že každý ráno vstát a potkat ty lidi je v něčem hrozně fajn, ale občas tě to třeba začne vyčerpávat. Ještě tam máš jakoby každej den nějaký akce. A prostě jakoby přijdeš domů večer a je tam párty a nemůžeš často nebo jakoby chceš jít do pokoje ale jako říkáš si tak ještě pozdravim a svede tě to k dalším pěti pivům prostě jo a vstaneš a zase jseš v tom a do toho samozřejmě když se v tý komunitě objevj nějaký jakoby mezilidský problémy, tak to ti řekne asi každej, kdo někdy žil v nějaký jako větší komunitě, tak to je hrozně nepříjemný pro všechny, hrozně to ovlivňuje tu atmosféru. A do toho bylo třeba hodně náročný takový to jako jak si nás každej bere do huby. Což jakoby někdy ti dodá, někdy tomu kolektivu to

dodává takovou jako sílu, takovej jako pocit, že jsme ta nenáviděná parta, ta existence toho vnějšího nepřitele stmelí ten kolektiv, ale zároveň někdy to na tebe jako dopadne no, že si říkáš, ty jo, ty lidi mě neznaj, a prostě stejně si přejou, abychom prostě uhořeli jo. Což neříkám, že mě trápilo pořád, ale myslím si, že občas to na tebe prostě dopadne jako. Si říkáš ty vado, já jsem já, já nejsem tady jako nějaký squat, jo, že vlastně i to, jak je to vlastně nějak společný, tak možná tam trochu mizí ta tvoje individualita, což je vlastně jakoby cíl, abychom byli spíš jako společenství, než parta jednotek. No a pak taky když se člověk ocitne takovymde místě, tak trochu přestane mít jakoby čas nebo energii na lidi ze základky, ze střední, z vejšky, nebo prostě tráví většinu času v tý komunitě no. Jako mě to trochu mrzí, že se zpětně snažim dohánět starý přátelství, aby nezanikly.

Co pro tebe znamená, že jsi squatter?

No tak pro mě to jako znamená asi možnost, takovou dost unikátní a takovou jako která byla možná dost mim jako přáním, prostě vytvářet nějaký místo úplně po svém. Mě přide, že když něco chceš dělat, tak se musíš dostat do nějaký jako škatule, nějaký formální, buď v rámci nějaký neziskovky, nebo prostě, už všechno je hrozně jako institucionalizovaný a tady to mě hrozně jakoby lákalo a pořád baví v tom, že to je takový neuchopitelný, že si to fakt děláme jako hrozně po svém, že spousta těch věcí, jsme úplně jako zkoušeli tak za běhu, a že vlastně to je místo, kde můžu úplně realizovat cokoli mě jako napadne a vlastně to může bejt úplně cokoli, když to není nějaká rasistická blbost nebo když tam není motivace nějaká finanční, ale jinak máš úplně prostě neomezený množství možností. Něco tě prostě napadne a nemusíš to nechat nikým schvalovat, ale prostě to můžeš hned udělat, jenom se dohodnout s pár lidma na tom. Že vlastně ty dispozice toho baráku nám dali takový možnosti, že prostě pro mě to bylo, když to začínalo, pro mě to byl úplně sen, jsem si říkal, ty jo, to je fakt pravda, že máme takle velkej barák k dispozici a můžem vybírat věci?

Příloha č. 6 – Přepis rozhovoru s Jiřím

Vzpomeneš si na své začátky s bydlením ve squatu?

Já jsem bydlel od začátku na Zlatý lodi. Tam ještě nic nebylo. Tam byl jenom jeden kvartýr, kde se dalo bydlet normálně a nikdo v tom baráku nebyl.

Jak na tohle bydlení vzpomínáš?

No to je hodně známěj squat. Hlavně v cizině, daleko známější než třeba nějaká Milada. Ale to je tím, že tam byla hospoda, celej barák byl napojenej na lampu veřejnýho osvětlení, to dělal všechno jeden takovej týpek, brácha toho prvního, co tam bydlel, to byl hrozně šikovnej frajer, on spravil všechno, on propojil všechny ty přetrhaný kabely co byly v těch elektrickéjch skříních, tak on to všechno dal do kupy ty vole. Zvonily ti i zvonky tam. Fakt dobrý, jako i venku i vevnitř, prostě všechno, světla, to, hustý, hustý, fakt dobrej barák.

Jak jsi žil v době, než jsi začal bydlet ve squatu?

Ocit jsem se v Ostravě. To už jsem byl jako feťák a tam nebyli žádný fety jako, tam nic nebylo jako, maximálně toulen a chlást, tak jsem se pustil do chlástu a dělal jsem tam kraviny, prostě přestal jsem chodit do práce a to, lítal jsem tam za holkama, rozbíjel jsem různý vztahy tam, jsem byl docela démon v tý době. A pak jsem tam odsud' musel utýct, protože oni po mě furt chtěli, abych chodil do práce a mě se nechtělo. No a tak jsem tam vodsad' odjel do Prahy, chvílku jsem vegetil na Hlavním nádraží.

Jak dlouho asi?

Nevim, možná pár tejdnu, možná měsíc jako, jsem si tak zazevlil jako a pak jsem se začal vochomejtat. Začal jsem jakoby chodit na místa jako kde chodili ty můj známý z dřívějška jako. No a pak jsem se jako seznámil s tím týpkem, kterej to tam celý vopravoval. Ten mě vzal na loď. Mě už v tu dobu docela zajímalo, kde budu jako bydlet. Já jsem se domů nemoh vrátit, protože matka, když jsem byl na vojně, tak vyměnila ten byt, kde mám trvalý bydliště pořád, tak vyměnila za dva menší byty jako, plus nákej doplatek ještě a zařízený byly a ty byty si rozdělila mezi sebe a bráchu no a mě neuvedla ve smlouvě jako že mám užívací právo tam. A já jsem se vrátil z vojny a přišel jsem tam a byla tam cizí jmenovka a tak. Tak jsem zabouchal na ně a ty lidi mi řekli jakože jak to je. Proto jsem se producíroval na tom hlaváku. Ještě to nebyl takovej provar tam. Vlastně jsem vůbec nevěděl, že to je dno.

Bylo kromě bydlení ještě něco, co tě tam zajímalo?

Všechno. Bylo to zajímavý, já jsem vůbec netušil, že existuje něco takovýho. Prostě neplatit daně, krást energie, a v centru jako. V centru. Uprostřed centra prostě Prahy starý, úplně jakoby zdánlivě legálně si vegetit jako.

Popiš mi tvůj život ve squatu.

Já jsem tam regulérně bydlel, nechodil jsem tam jenom přespávat jako. Já jsem se tam i koupal, měl jsem svůj byt celej. Ten barák je tak obrovskej jako, že jsme všichni, kdo tam byli, tak jsme měli svůj byt. Vlastně jich tam spousta bylo prázdnějch, v tý době ještě když to začalo. Celej byt. Byly tam sice vytrhaný parkety, ale pod těma parketama byly prkna. Tak jsem zatlouk všude ty hřebíky, který zůstaly po těch parketách. Přistěhoval jsem si tam kamna, krásný, starobylý kamna, normálně s rourou do komína a na těch kamnech jsem si vařil, ohřejval jsem si vodu na koupání, já jsem měl takovou tu dětskou vaničku, tam jsem klečel nebo stál a různě jsem se polejval kýblema.

Co pro tebe squatting představuje?

Bydlení, kde vlastně nikdy nejsi sám, pokud teda nejsi sama v tom squatu. A většinou ve squatech to není anonymní jakoby, je to takový jako, většinou se jedná o nějakou jako skupinu lidí, který sdílej nějak třeba jeden životní styl. No a je to tvůj azyl, prostě místo, kam se můžeš vrátit a vždycky na tebe čeká. A hlavně tě tam nečeká žádný nemilý překvapení. Prostě je to tvoje jistota no. Vždycky se tam ráda vrátíš.

Stejný životní styl?

Podobnej, podobný názory jako, vlastně takovej squat je místo, kde bydlej lidi, který něco spojuje.

Jak se tenhle způsob bydlení liší od toho klasického?

Odlišuje se to tím, že to je svobodnější po tý ekonomický stránce, že nejsi jakoby, nemáš povinnosti vůči státu, platit něco jako. Státu nebo tomu kapitalistickému majiteli jako. Vlastně jsou squaty, kde není nic, kde není elektrika, kde není voda, kde není nic jako. Je tam jenom vzduch a ta střecha nad hlavou a úplně to stačí jako. Člověk jako nepotřebuje mít nic víc než to. Taky si myslím, že že ve squatu jsou si lidi daleko blíž než v tom anonymním baráku, kde má každej strach z tý druhý partaje anebo je zvědavěj anebo závidí tý druhý partaji, ale všichni se skrejvaj jako před druhějma jako. Prostě jsou anonymní jako. Nechtěj sdílet nic. Takže tady jako, když se něco chce uvařit, tak se jde ven, někdy se to dělá i vevnitř, ale je to docela nebezpečný, že se udělá voheň před barákem, tam se vaří a tam se jako i společensky setkávaj.

Je ještě něco, co pro tebe bylo ve squatu atraktivní?

Nejvíc ty lidi. Todle mě na tom bavilo, jakože vlastně nemusim nic skrejvat, že všichni ví, kdo jsem nebo co jsem zač, máme podobný názory, podobný ideje jako, neříkám politický nebo co. A pak v těch dalších squatech už to byla více méně nutnost. Jako východisko. Taky jsem měl takovou teorii, že nikdy nebudu státu nic platit, protože nejsem mu nic povinovanej, já jsem si jakoby

nepřisvojil nebo neztotožnil jsem se s ideou vlastenectví k nějakému státu, ani k nějaký kultuře, protože jsem svobodná lidská bytost a na tu se žádné zákony nevztahují. Jenom ty lidský prostě.

Bylo ve squatu něco, co ti bydlení znepríjemňovalo?

To jsem ti říkal, že mě tam odsad' vyhodili kvůli tomu že, kvůli tomu perníku, přitom tam všichni brali jako. Pokrytci.

Co pro tebe znamená být squatter?

No, co bych lhal jako. Protože squat, slovo squat jako je taková magická formule že jo. A já myslím, že zrovna v té době to bylo takový, po té pseudorevoluci, to bylo takový hodně jakoby v kurzu tohleto slovo používat. Protože to přišlo jakoby z venku, to nebylo tady jako obvyklý že jo, bylo to moderní, ale hlavně za hranicí toho přijatelného společensky. Takže jsem si tak trošku jakoby, jako že jsem si připadal dost důležitěj, když jsem jakoby mluvil nějaký věty, kde jsem zakombinoval jakoby hodně to slovo správně. Tak jsem vypadal jako že jsem víc trošku ještě ti druzí jako. Vždycky je to jenom role, póza, prostě uniforma. Oblečená nějaká role, něco prostě, čím jakoby se zdánlivě definuješ pro okolí. Ale vevnitř pravda je jiná. Je to jenom takový jako že ses voblíkla nějakou roli no, preventivně, aby se do tebe nikdo nevobouval. Já jakoby jsem rád říkal slovo squat, ale byl jsem rád, že tam můžu bejt. Nebylo to proto, že bych tam nemusel bejt, že bych mohl bejt jinde. Já jsem tam musel bejt, protože jsem neměl kam jako jinam jít.